

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:

Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magy. Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:

Főszerkesztő és kiadási felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán az OMGE. szerkesztő-utkára.
Társzerkesztő: Buday Barna az OMGE. utkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

Kassai agrárgyűlés.

A magyar gazdaközönség törekvései oly impozáns módon, annyi méltósággal és akkora határozottsággal még meg nem nyilatkoztak, mint a kassai agrárgyűlésen, ahol a magyar mezőgazdák színe-java 24 vármegye képviselőjében, f. hó 8-án megjelent. Ennek az agrárgyűlésnek komoly tárgyalásai és méltóságos lefolyása legjobb czáfolata elleneink részéről terjesztett annak a ráfogásnak, amely a mezőgazdasági köröket türelmetlenséggel vádolja, a kereskedelem és ipar ellenségének tünteti föl és az osztályharcz előidézőjének kürtöli ki.

Mi történt hát Kassán? A Magyar Gazdaszövetség egyszerű felhívására az ország legtekintélyesebb vármegyéi gazdasági egyesületeinek képviselői egybegyűltek, hogy tanácskozzanak arról, hogy a magyar nemzet erkölcsi és anyagi felvirágoztatásának a multban annyi hivatottsággal és eredménnyel megfelelt, de a politikai és közgazdasági elhanyagolás folytán a pusztulás szélére jutott vezérlő elemét, a középosztályt mily feltételek mellett és mily eszközökkel lehet a végleges pusztulástól megóvni és a pusztulókonzerválásával, új elemek hozzácsatolása és alkotása által megerősíteni.

Az előadók magas szárnyalású beszédei és a hozzászólók magvas fejtegetései egytől-egyig ezen nemzetünk életének jövőbeli fejlődésére annyira fontos kérdés körül csoportosultak és mégis egész politikai, társadalmi és közgazdasági életünkre vetettek vakító fényt, amely

erős világítás kétszeres sötétségben tüntette föl a látható árnyékoldalakat és fokozott mértékben sürgeti ezek megszüntetésének minél hathatósabb munkáját.

Ellehetünk készülve arra, hogy az agrártörekvések ellenesei között ezuttal is fognak akadni olyanok, akik a kassai agrárgyűlést támadásokban részesítik majd, vagy legalább a beszédek és határozatok félremagyarázása révén igyekeznek az agrárgyűlés hatását gyengíteni; de nem félünk tőlük, mert a kassai fényes nap azt a meggyőződést keltette bennünk, hogy immár végre elérkezett az ideje annak, a midőn a mezőgazdasági érdekeknek nemcsak egynehány előrelátó lelkes vezetője van, hanem az egész gazdaközönségben megvan már az a hadsereg, amelylyel a vér nélküli küzdelmet hazánk javára diadalmasan ki lehet vívni. Soha eddig ékebben be nem bizonyult, hogy az agrár-vezérfiak eszméi termékeny talajra találtak, mint épen Kassán, ahol az egész ország közvéleménye küzdő vezérei mellett lelkesen nyilatkozott meg anélkül, hogy e lelkesedést akár a diszharmonia, akár a tulzásba ment türelmetlenség legcsekélyebb jelensége is megkavarta volna.

A kassai agrárgyűlés nemcsak a gazdák törekvéseit van hivatva megerősíteni és a vezéreiben való bizalmat még inkább megszilárdítani, hanem méltán kelthetnek általános tiszteletet és elismerést is osztálykülönbség nélkül az egész ország közvéleményében, mert a kassai agrárgyűlésen el-

hangzott elvek és elfogadott határozatok megvalósulása politikai, társadalmi és közgazdasági életünket olyformán van hivatva regenerálni, amely helyzetben a legkisebb és legnagyobb a szegény munkás putrijától a főuri paloták aranyos kapujáig megtalálhatja nemcsak munkálkodásának kellő helyét, hanem föl kell, hogy lelje boldogulásának eszközeit is.

Négy fölvet ragadunk ki a tömegeből, a melyek jelzik a mezőgazdák törekvéseinek irányát.

Az első a pusztulóban levő vezető középosztály megerősítése és új elemekkel való megerősítése. Bár az egész agrárgyűlés tulajdonképeni célját és indokát ennek tárgyalása képezte, nem tartjuk ezt fölöslegesnek külön is kiemelni azért, mert közviszonyainknak elsenyvedése a középosztály elernyedésében kereshető. Nincs vezető eleme a kisbirtokosnak és a munkásnépnek, amelyek védtelenül vannak kitéve az erősebbek lelkiismeretlensége kizsákmányolásának, tudatlanságban nevelkedve, sem a maguk baján segíteni nem tudnak, sem a lelküket megmételtyező izgatásokkal szemben védekezni nem képesek. Elvesztve az erkölcsi alapokat, eldobván maguktól a tekintély iránti minden tiszteletet, tisztán az anyagi nyomoruság sovány emlőjén táplálkozva önkéntelenül is a társadalmi béke veszedelmes ellenségeivé változnak. Hogy ily helyzetben a társadalmi béke mily veszedelmes forradalomnak van kitéve, előttünk állanak a nemrégiben lezajlott alföldi véres munkászendülések.

ŐSZI VETŐMAGSZÜKSÉGLETÜNK BESZERZÉSE VÉGETT

forduljunk a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉHEZ Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Mai számunk 16 oldal.

Sürgősebb feladatot tehát politikus, szociológus vagy közgazdász nem ismerhet, mint a nép önzellen természetes vezetőinek megerősítése — és ha nincs megteremtése, — hogy a nép állandóan intelligens, tanult, áldozatkész és fáradhatatlan vezetőit az élet mindennapi küzdelmében nélkülözni ne legyen kénytelen és a köznéppolitikai és erkölcsi fölfogása fölülemelkedjék a tiszta anyagiasságon és boldogságát ne csak a mindennapi kenyér darabjának növekedésében, hanem a szabadság, egyenlőség és testvériség igazi jelentőségének megfelelőleg, öt megillető politikai, társadalmi és gazdasági feladatát is szívesen és kedvvel teljesíthesse. Nem egynéhány száz vagy ezer gentry-család fentartásáról, vagy regenerálásáról van szó, hanem van az egész magyar nemzet legnagyobb szellemei nemzójének: a birtokos középosztálynak újja teremtéséről, amely nemzetünk ezredéves történetében mindenkor áldozatokkal teljesítette kötelességeit mások iránt még a legsúlyosabb időkben is, de amely magáról gondoskodni még a legjobb viszonyok között is elfelejtett. Oly törekvés a középosztálynak ez a regenerálása, amelynek megteremtői a magyar nemzet új évezredes történetének megalapítói lesznek.

De mely eszközöktől remélhetjük a középosztály megerősödését és gyarapodását? Szebben eszmét senki sem fejezhetett ki, mint Mérey Lajos érdemes felszólalásában, a midőn nyíltan kimondta, hogy a magyar nemzet lovagiasságát megállapított tisztességérzetét kell minden vonalon helyreállítani. A meggyőződés és szabad vélemény kimondás bátorságának helyreállítása, a tapasztalatlanoknak és tudatlanoknak az üzleti élelmeség és ügyesség tisztos örve alatti szellemi és anyagi kihasználásának megszüntetése, a politikai szolgálatok megjutalmazásának kiküszöbölése, az igazi humanizmus és demokrácia fölkarolása azok az eszközök, amelyekkel ez elérhető. Mert addig, míg a tisztességérzet minden vonalon teljes mértékben nem érvényesül, a könnyebb lelkiismeret fog győzedelmeskedni a puritán erkölcs fölött, amely utóbbi a nobile officium lelkiismeretes teljesítésének minden terhét viseli anélkül, hogy a maga gazdasági erejét gyarapítaná, sőt gazdasági erejének hanyatlása közkötelességeinek teljesítése mértékében egyenes arányban fog bekövetkezni. Biztos anyagi alap nélkül függetlenség, enélkül pedig a kötelességek meggyőződésszerű végzése nem képzelhető.

Az anyagi függetlenség biztosítása és a szellemi felsőbbség megerősítése a neveléstől függ. A magyar középosztály gyermekeit az improduktív hivatalnoki pályákról, a produktív pályák szellemi munkáira kell nevelni. A tisztességes munka nemesít. Nagyon helyesen és meggyőzően fejtette ki Bujanovics Sán-

dor egy hosszú, mozgalmas élet tapasztalatainak leszűrődéseképpen, hogy a középosztály gyermekeit a munkának nemcsak szeretetében, de tisztelésében is kell fölnevelni, le kell az előítéleteket győzni mindama pályák iránt, amelyek tisztességes munkával boldogulást adnak, de melyeket eddig mintegy polgári foglalkozást a magyar középosztály lenézett, talán bizonyos mértékig méltóságán alulinak tartott. És a nevelésnek nemcsak a férfiakra, hanem a középosztály nőgyermekére is ki kell ebben az irányban terjeszkednie, mert hisz' a nő az, amely a családban, mint a munkás férfi segítő társa, mint a család gyermekeinek legelső és legjobb nevelője ezen a téren legalább is oly fontos szerepet tölt be, mint a férfi.

Ámde ugy az általános tisztességérzet kifejlesztése és érvényesítése, valamint a czélszerű nevelés jótékony befolyása csak néhány emberöltő alatt fog számottevő módon jelentkezni. Mig ez bekövetkezik, a pusztulás rombadönthet sok olyan épületet, amely ma még épnek és díszesnek látszik, ha megfelelő gondozás és védelem nélkül marad a viszonyok pusztító viharai között. Az anyagi megerősödés munkáját addig is kettőztetett erővel kell felvinnünk és folytatnunk, hogy a helyzet általános megjobbulásáig is megtartsuk és megmentsük, amit még lehetséges. Ez pedig másként el nem érhető, mint úgy, hogy az anyagi boldogulásunkat biztosító törvények létrehozatalát mi magunk gazdák nemcsak követeljük, hanem azoknak létrehozatalában közvetlenül is közreműködünk. Gróf Károlyi Sándor az ősz agrárvezér, aki tapasztalatokban gazdag életének javarészt a mezőgazdasági érdekek érvényesítésének eddig nem éppen haladatos mezején töltötte el, a gazdaközvélemény eleve nére tapintott akkor, a midőn kimondta szükségét annak, hogy a gazdák szervezkedjenek arra, hogy képviseljük a törvényhozás termében is megfelelő legyen azoknak a fontos érdekeknek és annak a tekintélyes jelentőségnek, amelylyel a mezőgazdasági ügyek bírnak. Ha ez bekövetkezik, akkor a mezőgazdaság fejlődése is jobb jövőnek néz elébe, mert érdekeit hamis okokkal háttérbe szorítani nem lehet. Elvégre a mezőgazdaság ellentéteteket fölidézni nem óhajtott soha, harcot nem kezdett senkivel, de jogos érdekeinek elhanyagolása az öngyilkossággal egyenlő volna, jogos érdekeinek érvényesítése pedig kötelessége; mert a mezőgazdaság kezébe van letéve Magyarország politikai, társadalmi és közgazdasági nagyságának eszköze: a magyar föld, amelyen a költő szerint halnunk is, de élnünk is kell.

Sz. Z.

Gazdakongresszus Kassán.

(1900. október 8.)

A Magyar Gazdaszövetségnek Kassán ar-
tott kongresszusáról az alábbi tudósításban
számolunk be.

A földművelésügyi miniszter képviselét-
ben Mádai Izidor miniszteri tanácsos volt jelen.
A kongresszuson az alábbi gazdasági
egyesületek képviseltették magukat:

Országos Magyar Gazdasági Egyesület:

Gróf Dessewffy Aurél, gróf Károlyi Sándor,
gróf Mailáth József, Forster Géza, Förster
Aurél, Kodolányi Antal, Rubinek Gyula és
Szilassy Zoltán.

Abauj-Tornamégyei gazdasági egyesület.

Fekete Albert, Géczy Gyula, Beke József,
Vasenszky István, Beke Imre, Tóth Ferencz,
Liteczky József, Koller József, Antony Alfonz,
Szalay László, Egyházy László, Szent-Imrey
Gellért, Schleining Antal, Teleky László,
Husz János, Zselinszky János, Frendt Antal,
Koós József, Závodszy Gyula, Agh Géza,
Hidegh László, Antal Károly, Dobozy Pál,
Moesóczy Sándor, Kozora Endre, Onody
László, Liszkay Nándor, Hedry József, Sidelszky
Pál, Paluscha Géza, Weigl József, Mádai
László, gróf Pongrácz Ferencz, gróf Hadik
János, Dióssy Miklós, id. Eckerdt József,
Hedry Lőrincz, Sziklay Ede, Tomcsó Alajos,
Szent-Miklóssy Bertalan, Roner Vilmos,
Hammersberg László, Bidló Ignác, Kostialek
István, Bassó Bertalan, Benkó János, dr.
Nyulászky János, Pollner Benő, Kozora Vincze,
Kagér József, Kresz János, Dienes Lajos,
Csoma József, Kováts Géza, Péchy András,
Gyurkó Barnó, Maléter István, Janik Ferencz,
Vajda János, Csersberg Ede, Némleha Gyula,
Bélik Irén, Sziéber Dezső, Zábrácsky József,
Pallaghy Gyula, Bernáth József, Fiedler Károly,
Sudisch Nándor, Purilla Ágost, Naményi Gyula,
Munk József, Novák László, Darvas Imre,
Bassó Imre, Bellés János, Scholtz Gyula,
Makorszky Ferencz, Csiti Gyula, Havas József,
Eszterházy Sándor, Pallaghy Ödön, Huszár
Henrik, Biró Pál, madi Kovács László, Sztu-
dinka Gyula, Lovász Dezső, Krausz Tivadar,
Kelcz Andor, Grovesik István, Hamorszky József,
Stecker Károly, Fábian Imre, Szekeres Fr.
Ödön, Rosenfeld Mór, Grósz Dániel, Bárczay
Sándor, gróf Károlyi László, Sziklay Ede, gróf
Zichy Károly.

Araim. g. e.

Aczél Péter, Lahner Hugó, Kokas József,
Vásárhelyi László, gróf Zselénski Róbert.

Beregm. g. e.

Czeiner Nándor, Butykay Ferencz, Horti
Gyula, Rátonyi András, Hoffmann Ottó, Horváth
Lajos, Stenczel Mihály g. e. titkár.

Békésm. g. e.

Dr. Zsilinszky Endre, Szalay József,
Zlinszky István.

Borsod vm. g. e.

Melezer Gyula, Beniczky Aladár, Szat-
mári Királyi Pál, Jekelfalusi Andor, Vértessy
Tivadar, Szekrényessy Árpád, Szentpály István
ip. kam. titkár, Melezer László, Bárczay
László.

Csanádm. g. e.

Török Imre, Tókey Jenő.

Gömör vármegyei gazdasági egyesület.

Szent-Ivány Árpád, Marikovszky Géza,
Hevessy László, Lakner László, Bárczay Gábor,
Farkas Abrahám, Hodinka Mihály.

Liptómezei gazdasági egyesület.

Lehoczky Tihamér, Plattly Mihály, Pa-
lugyay Gyula, Lehoczky Gábris.

Nógrád vármegyei gazdasági egyesület.

Koós Károly, Szeitovszky János, Baross

Árpád, Kuhinka István, Ruszinkó Antal, Ruszinkó Mihály.

Nyitra vármegyei gazdasági egyesület.

Emődy g. e. elnök, Meskó Pál, Nérey Lajos, Siegler Gyula, Freund Gyula, dr. Machkovich Gyula, Markovits Mihály, gróf Apponyi Gyula.

Pestmegyei g. e.

Gróf Desseffy Aurél, gróf Desseffy Emil, gróf Károlyi Mihály, Izsóf Alajos, Kűzler Henrik, Korbuly József, dr. Horváth János, Bujanovics Sándor, Deresányi Bertalan, Farkas Gábor, Bojtós Imre, Merényi László.

Pozsonymegyei g. e.

Horváth Jenő, Burián Gábor, Borota Pál, Cziba Lajos, Gulcher Jakab.

Sáros vármegye gazdasági egyesület.

Hurinszky János, Barts Gyula, Piller Kálmán, Bujanovics Gyula, Lukovics Aladár, Hedry Ernő, Pulszky Géza, br. Gilányi Imre, Bornemisza Lajos, Bánó Iván, Bánó Tibor, Kleinovszky Antal, Kavcsinger József, Hodóssy Imre, Feszt Lajos, id. Kirchmayer Géza, ifj. Meliorisz Kálmán, Péchy Ernő, Péchy Elek, Molnár Mihály, gróf Vengerszky Hugó, Adler Samu, Faltin Géza, Zsebraczkó Géza, ifj. Rvichmayer Gerő, Hauser Kálmán, Lemsey Boldizsár, Szinyei Merse Béla, Szaimáry Géza, Eketényi Endre, Kovaliczky Mihály, Csoltkó Sándor, Egerez Mihály, Lonkay Antal, Lieber János, Keczer Miklós, Vaskó József, Varga János, Ujházy László, Szájbély Aurél, Rainer József, Péchy Gyula, Krucsiák István, Harsár Péter, Edvy Ernő, Kovaliczky Albin.

Szabolcs vármegyei gazdasági egyesület.

Szikszay Sándor, Nagy Tamás, Simicska Endre, Liptay Béla, Petrovai János, Melczér László, Voticzky Agoston, Harsányi Menyhért.

Szolnok-Doboka vármegyei gazdasági egyesület:

Betegh Imre.

J.-N.-Kun-Szolnok vm. gazdasági egyesület:

Gróf Almássy Imre, Kenéz Zoltán, Konyar István, Biró István, Gajzágó Elemér, Nánássy András, Fülöp Ferencz, Kovács Albert.

Turóc vármegyei gazdasági egyesület:

Svíguta Ignác.

Szilágy vármegyei gazdasági egyesület:

Dr. Veres Sándor.

Mármaros vármegyei gazdasági egyesület:

Mihályi Péter.

Zemplén várm. g. e.

Gróf Andrassy Sándor, gróf Andrassy Géza, gróf Mayláth József, báró Lónyay Géza, Bárczy Balázs, Bogay Zsigmond, Boronkay Farkas, Diószeghy János, Fedák István, dr. Ferenczy Elek, Kun Frigyes, zempléni Moskovics Géza, Péchy Adám, id. Péchy Andor, ifj. Péchy Andor, Malonyay Ferencz, dr. Kossuth János, Szerdahelyi Vince, Várkonyi Béla, Viczmány Ödön, Máriaassy Ödön, báró Ambrózy Gyula, Körmendy Ödön, gróf Forgách László.

Jelenvoltak még: Páris Frigyes, Molnár Lajos, Dörmer Károly, Almay Olivér, Mandel Gyula, Györfy Aladár, árvai Nagy Menyhért, Lócsinszky Adolf, Szandner Ernő, Hedry Lajos, gróf Pongrácz Adolf, Kűzler Henrik, gróf Pongrácz Rezső, Derékgyula, Abonyi Károly, Ottlik Péter, Gerhardt Guidó, Rudolf Ignác, Barsy Félix, Hajdu János, Demeczky Ferencz, Dienes Lajos, dr. Biró Lajos, Sütő Kálmán, Szatmáry Adorján, Beniczky Aladár, Förster Lajos, Mattisz Károly, Wyda Péter.

Az agrárgyűlés megnyitása.

Gróf Desseffy Aurél a következő beszéddel nyitotta meg az agrárgyűlést:

Midőn a Magyar Gazdaszövetség nevében önöket üdvözlöm és annak megbízásá-

ból az elnöki székem elfoglalom, meg kívánom említeni, hogy a gazdaszövetség már évek óta, de különösen a múlt télen tartott tanácskozásában foglalkozott azon problémával, hogy miként lehetne a pusztuló középosztály sorsán segíteni, mik az okok, melyek a helyzetet előidézték, mi módon és minő eszközök alkalmazásával lehetne a bajt mérsékelni, melyek az alapok, melyekre egy független középosztály feltételező a jövőben?

A gazdaszövetség ezen kérdések megbeszélését egy agrárgyűlés alkalmával, már a múlt télen határozta el és e célból gyűltünk össze itt Kassán, a Felvidék gőczpontján, hol e baj súlyosan érezteti hatását.

Az elvitázhatatlan, hogy egy független középosztály nélkül egy ország sem boldogulhat, ez a vezetője az ország szellemi és anyagi életének. Már évtizedek előtt voltak férfiak, kik ezen középosztály erősítésére figyelmeztettek nem egy ízben a kormányt és törvényhozást, sajnos, siker nélkül, mert az ellenzékiességek van deklarálva és ez okból akkor, midőn még könnyebb és sikeresebb lehetett volna a segítség, nem történt ez irányban semmi.

A mindinkább fokozottabb állami és közterhek és a beállott mezőgazdasági válság, alacsony terményárakkal, a szocializmus bajai, kapcsolatban a kivándorlással és a munkáskéz megráglásával, a helyzetet csak még súlyosabbá tevék, a napi megélhetés nehéz gondjaival küzdve, másrészt a sok ingyen tiszteletbeli állás és hivatalnak lévén kénytelen a középosztály megfelelni — ha az önkormányzatban részt kíván venni és állásának megfelelni — gyöngye társadalmunk ezen valódi oszlopai, fájdalom, sok esetben a tönk szélére juttatták és ezek helyét nincs kinek betölteni. E mulasztások többé, sajnos, helyre nem hozhatók. Összesereglettünk immár itten, eme agrárgyűlésen, hogy lelkes honfitársaink tanulmányait meghallgassuk, megbeszéljük, hogy ezen súlyos baj miként orvosolható, hogy a tartandó előadásokból okulva és következtetéseinket levonva, összetartozandóságunk érzetében a mai politikai és gazdasági helyzetben érvényt szerezzünk annak, amit helyesnek és immár elodázhatatlannak tartunk. Ezen reményben, hogy ezt elérnünk sikerülni is fog, az ülést megnyitom.

A zajos éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után következtek az üdvözlések.

Bujanovics Sándor: Igen Tisztelt Gazdaggyűlés! Tanácskozásunk megkezdése előtt engedjék meg, hogy egy indítványt tegyek egész rövidséggel. Indítványozom, hogy tanácskozásaink megkezdése előtt a kassai agrárgyűlés Széll Kálmán miniszterelnök urat (Hosszantartó éljenzés) kinek a mezőgazdaság iránti érdeklődését mindnyájan ismerjük és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter urat, (Zajos éljenzés), kinek a mezőgazdasági érdekek előmozdítása terén kifejtett tevékenységeért elismeréssel tartozunk, üdvözlő táviratokat intézzünk. (Helyeslés.)

A közgyűlés ezután Széll Kálmán miniszterelnökhöz és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszterhez az alábbi üdvözlő táviratokat küldötte:

„Széll Kálmán miniszterelnök,

Budapest.

A kassai agrárgyűlés mély tisztelettel üdvözlöi Nagyméltóságodat és kifejezi azt a reményét, hogy Nagyméltóságod kormányzata alatt közgazdasági életünk és ezzel magunk virágzásnak fog indulni. A kassai agrárgyűlés megbízásából

Desseffy Aurél gróf, elnök.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternek a következő sürgönyt küldtek:

„Darányi földmívelésügyi miniszter,
Budapest.

A kassai agrárgyűlés köszönetet mond Nagyméltóságodnak hazánk mezőgazdasága érdekében a közgazdasági téren kifejtett üdvöztevékenységeért. Ez üdvözlőtünk kijelentése mellett biztosítjuk Nagyméltóságodat ragaszkodásunkról. A kassai agrárgyűlés megbízásából

Desseffy Aurél gróf, elnök.

Ezután Bernáth István a Magyar Gazdaszövetség ügyvezetője jelentette, hogy a Szövetség felhívására 25 vármegyéből jelentettek be a kongresszusra való részvételt s küldötték ki a gazdasági egyesület képviselőit.

Gróf Desseffy Aurél a kongresszus elnökének indítványára jegyzőkönyv megválasztották Szilassy Zoltánt az „OMGE” szerkesztő titkárárt, Jakabfalvy Kornél, Laehne Hugó és Meskó Pál gazdasági egyesületi titkárokat.

A gyűlés ekkor a napirendre tért át. Annak első pontja Majláth József gróf értekezése volt.

A középosztály és a nép.

Majláth József gróf értekezésének eszmémenete a következő: Nálunk minden termelési ág válsággal küzd. A mezőgazdaság beteg, mert ha a gyökér beteg, megsínyli az egész fa. Ha a mezőgazdaságunk bajait orvosolni akarjuk, azt mielőbb meg kell tennünk. Hogy politikai és társadalmi életünk nem egészséges, arról tanuságot tesznek a magyar hatóságok, melyek a kivándorlást tetlenül nézik. Ennek a bajnak az alapja a produktív osztály teljes tönkremenete Magyarországon. A társadalmi tagozatok közt csak akkor egészséges az arány, ha a produktív osztály erős. Már pedig van-e erős néposztály? Csak volt, de már nincs. Nálunk mindenki magasabbra vágyik, mint a mi. Mindenütt hiúságot, strébséget látunk. Kétségtelen, hogy bomlásnak indult az egész társadalom. A vezető embereknek az legyen a főörökösük, hogy egészséges középosztályt szervezzenek. Majd ha a hivatalok túl lesznek zsufolva, akkor majd az emberek is tudatára jönnek, hogy az agráreszmék felé kell terelni a társadalmat. Szülő agrárlista, de nem tudja elválasztani a hazaszeretetét a föld szeretetétől. (Percekig tartó éljenzés.)

Ha az idegen kéz ellen irányuló mozgalomnak van is jogosultsága, ügyelni kell, hogy többet ne ártsunk, mint a mit használunk. Kifejti ezután a pusztulás okait s úgy találja, hogy 1848 után a gazdasági viszonyok átalakultak a gazdaosztály elszigeteltetett, szervezetlen s könnyelmű volt s ez okozta pusztulását. Ezekkel szemben a teendők a következők:

A hitel rendezése, az örökösödési rend megváltoztatása, a nevelés kérdése, főleg pedig a szövetkezetek létesítésének kérdése. Ezek volnának a legfontosabb feladatok. A fogyasztási szövetkezetek csakis az irreális, az uzsora ellen indítják meg a harcot és a kereskedelem kinövésait akarják lenyesni. Azt azonban, hogy a tisztességes kereskedelem szükséges az államban, tán felesleges is hangsúlyozni, az ellen tehát harczról szó sincs! Akiben az önfentartás erősebb, az küzd, ezt megengedi a törvény. A középosztálynak kell kezébe ragadni a vezérszerepet, mert csak így kelthet maga iránt bizalmat a gyengékben. Ezt is meglehet teremteni. Álljon fel az állam minden községben házat, a hol minden komoly munkát és szórakozást megtaláljon a nép. Alakítsanak fogyasztási szövetkezeteket, házi ipart. 48 óta a viszonyok megváltoztak, a fejlődés örökös küzdelemmel jár. A XX. század feladata a középosztály megmentése. Ne szegye a középosztály a munkát; ha önmagában gyenge, akkor szövetkezzék, mert mindig csak a becsületes munkával lehet megteremteni a boldog családi otthonot. A középosztály ne akarjon hirtelen vagy a más kárára meggazdagodni.

A zajos éljenzéssel fogadott előadás után Kodolányi Antal szólalt fel s egy eszmére hívta fel a kongresszus figyelmét, mely szoros összefüggésben van a nemes gróf által elmondottakkal.

Sohasem volt a magyar gazdának nagyobb szüksége a tömörülésre, mint jelenleg. Ennek legjobb módja: a gazdakörök alakítása.

Annak a középbirtokos osztálynak, ki a népet magához akarja vonni, azt nevelni, erre nincs más módja, mint ha gazdakörökben csoportosítja a népet és ezáltal a gazdasáradalom helyzetét is előmozdítja és az összetartás érzetét is fejleszti. Felhívja a kongresszus tagjainak figyelmét, hogy gazdasági egyesületeknél igyekezzenek odahatni, hogy azok minél több gazdákört alakítsanak a községekben a gazdasávszövetség szívesen szolgál alapszabályokkal. (Helyeslés.)

Gróf Dessewffy Aurél elnök: az indítványt a többi javaslatokkal együtt fogja szavazás alá bocsátani.

Dr. Horváth János. Szerinte tévednek azok, kik azt hiszik és tanítják, hogy a multban nem volt magyar ipar és iparososztály. Ellenkezőleg áll a dolog, mert a középkorban virágzó iparunk volt és iparosaink nagyobb része, az erdélyi szászokat és szepesi németeket kivéve, magyar volt. A magyar ipar utolsó fellendülése a mult század negyvenes éveiben történt, a hanyatlás pedig az ötvenes években kezdődik. Ezt két ok idézte elő: Egyik ok a forgalmi és közlekedési eszközök fejlődésében és gyarapodásában található, a másik okot pedig az abszolút korszak magyarellenes politikája szolgáltatta, midőn tervszerűleg kiszorította a magyar iparosokat a katonai és közhatalmi szállításokból, sőt a kincstári építkezési munkákat is osztrák iparosokkal végeztette.

Mig nálunk ily körülmények közt a magyar iparososztály széthullását abban a jelenségben látjuk, hogy a képzőiparok elvetve ipari származékait, tömegesen tértek át a földművelésre, addig Ausztriában és nyugaton a kézműiparosokból nagyiparosok és gyárosok is lettek. A szétzüllést siettetette az osztrák iparrendtartásnak 1859-ben Magyarországon történt életbeléptetése; mert ez az iparszabadságot honosította meg és ennek uralma alatt a magyar céhszervezet, mely az iparososztályt még összetartotta, teljesen fölbomlott, szétzüllött.

A magyar iparosok még az 1872. évi február hóban tartott első országos kongresszusukon tiltakoztak a fenti ipartörvény megalkotása ellen és megjelölték azokat az utakat és módokat, melyekkel a magyar ipar megmenteni, sőt fejleszteni lehetne.

1872 óta napjainkig hadilábon állott az iparososztály minden kormányval, mert kivánságait csak az újabb időkben kezdik figyelembe venni és részben teljesíteni is és kezd a hazai iparról tudomást venni.

A bajok orvoslását abban keresi, hogy mezőgazdaságunkat intenzívebbé kell tennünk, mert iparunk csak a mezőgazdaságunkból nyerendő tőkéből táplálkozhatik. Az iparfejlesztésben a mezőgazdasággal összefüggő iparágakat kell elsősorban szem előtt tartani, nem pedig oly külföldi iparágakat meghonosítani, melyeknek itt sem talaja, sem anyaga, sem eszköze nincs.

Iparoktatásunk a megkezdett irányban fejlesztendő. Az ipartestületi intézményt kötelezővé kell tenni és minden iparhatóság mellett ipartestület állítandó fel széleskörű önkormányzati joggal. A betegségyezés a kisiparosokra is kiterjesztendő. Ha ezek mellett a szövetkezeti intézmény minden faja meghonosul és életképesé válik, akkor lesz modern magyar ipar, különben nem; ami volt az is kipusztul (Helyeslés.)

Elnök ez indítvány is szavazás alá fog kerülni.

Bernát István utal arra, hogy a magyar agráriusok szívükbe tudják zárni a nemzet minden osztályának jogosult érdekeit s méltányolták mindig az ipar és a kereskedelem fontosságát. Targyára térve kifejti, hogy mik voltak a multban okozói a kifejlett városi élet hiányának s arra a következtetésre jut, hogy vidéki városaink fejlődése egészségesnek nem mondható, népességük lassu tempóban emelkedik, sőt vannak, melyeknek népessége apad. A hanyatlás okai, szerinte, a közegészség és a közgazdasági helyzet. Eddig kevés gond fordított a városok jó ivóvízzel való ellátására és csatornázására, ezek hiányának tudható be a rövid élettartam és nagy halandóság vidéki városainkban, melyekben a kisipar elpusztult s a nagymértékű centralizáció a fővárosba vonta össze a jobb erőket, mi a vidék anyagi romlását okozta s bénítólag hatott városi életünk fejlődésére. A kisipar és kis polgárság hanyatlását vázolja, utal a mult évben Antwerpenben tartott I. nemzetközi kongresszusra, mely szükségét érezte a kispolgárság hanyatlása okával való foglalkozásnak. A felforgó bajokon segitendő, fontosnak tartja a vidéki városok közegészségügyének javítását, a csatornázást, a higiénikus követelményeknek keresztülvitelét az ipari és gyári üzemeknél; fontosnak tartja a gazdasági és értelmi decentralizációt és oly vámpolitikát, mely az idegen verseny erejét gyengítve, a helyi fejlődést lehetővé teszi. Szerinte a magyar agráriusoknak azt kell kívánni, hogy a vidéki városok is megerősödvén, jutalmazó piacziul szolgálhassanak termékeiknek. Az alábbi határozati javaslatot terjeszti elő: mondja ki a kassai naggyűlés, hogy:

méltányolva a városok fejlődésének gazdasági és nemzeti fontosságát, szükségét látja, hogy a fejlődést gátló akadályok felderítésével egyek és az egész közvélemény minél többször és minél alaposabban foglalkozzanak.

Szükségesnek ismeri el a városok higiénikus viszonyainak javítását és kívánatosnak tartja, hogy közgazdasági politikánk oly irányt vegyen, mely a helyi központok fejlődésének kedvez és azokat előmozdítja.

Moecary Sándor egészséges, hazafias bérlőosztály alakításában látja az orvososágnak egyik módját. Ha a katolikus klerus hosszú lejáratu bérleteket nyújt, akkor megadja a módot ilyen bérlőosztály születésére, állami bérleteknél is lehet ezt a célt előmozdítani, nemkülönben a latifundiumok áldozatra kész urai is tehetnének valamit e cél elérésére, hogy a hanyatló középosztályt egy egészséges és hazafias bérlőosztály váltsa föl. Sürgeti a helyes adórendszert, ipari és mezőgazdasági terményfeldolgozó telepek fölállítását, (Helyeslés.)

A középosztály nevelése.

Bujanovits Sándor előadó helyteleníti azt a középbirtokos családok kebelében még mindig uralkodó felfogást, hogy a középbirtokos osztály fiai társadalmi állásának leginkább megfelelő foglalkozás: a saját birtokán való gazdálkodás, vagy az állami és megyei közszolgálat. Ez a felfogás már gyerekkorában elfoglaltsággal és indokolatlan előítéllettel szaturálja a középbirtokos osztály ifjúságát, úgy hogy a pályaválasztás komoly kérdésével alig foglalkozik, mert természetesen tartja, hogy belőle a földbirtokos, az elavult felfogás szerint per excellentiam urnak fiából csak nem lehet más, mint vagy gazda, vagy ha már munkájával kell megkeresni a kenyerét, állami vagy megyei tisztviselő, mert más foglalkozás derogál társadalmi állásának. Ennek a helytelen, elfogult, a multak emlékeinek és hagyományainak félszeg, félrebecsülésén alapuló felfogásnak követelménye, hogy a középbirtokosság ifjúsága annyira idegenkedik a kereskedelmi, ipari, mérnöki, magánhivatalnoki

és egyéb produktív, a vagyonszerzést is lehetővé tevő életpályáktól. Pedig a középbirtokos osztálynak elszegényedésében erre kell törekedni, hogy ifjai felkeresve a tisztességes produktív foglalkozásokat, munkájuk után ne csak megélhetést, de tisztességes, becsületes módon vagyont is szerezzenek, ez pedig a közhivatalnoki pályán nem, de a kereskedelmi ipari és egyéb produktív életpályákon kellő szorgalommal, értelemmel és leleményességgel igen is megszerezhető.

Összehasonlítva a különböző életpályákon szükséges előtanulmányok időtartalmát és különböző életpályákon elérhető eredményeket és arra a következtetésre jut, hogy az állami és megyei közszolgálat szép és tiszteltreméltó pálya ugyan, de az, a kinek célja egzisztenciájának biztosítása és lehetőleg vagyonszerzés, ezt a célt a gyakorlati produktív életpályákon kellő szorgalom mellett, kevesebb előkészülettel és biztosabban elérheti.

A társadalmi és jogegyenlőség mai korában minden tisztességes foglalkozás az elfoglaltan mivelte ember előtt egyenlő társadalmi megbecsülésben részesül s csak a multak hagyományaiiban gyökerező elfoglaltság tarthatja a becsületes tisztességes munkát megsejényítőnek, társadalmi állásához vagy nevéhez nem illőnek.

Ajánlja középbirtokos gazdátársainak azt, hogy gyermekeikbe már kiskorukban beoltsák a vallásos és erkölcsi érzület mellett a munka szeretetét, minden tisztességes munkás megbecsülését, hogy serdülő ifjaikat ne csak kizárólag az állami szolgálatra neveljék, de neveljék a gyakorlati kereskedelmi, ipari, magánhivatalnoki, technikai és egyéb produktív foglalkozásokra, de neveljék úgy, hogy minden gyermekükkel a komoly elhatározással válassza életpályáját, hogy a legnagyobb szorgalommal és kitartással fogja ezen a pályán keresni a boldogulást, — akkor boldogulni is fog és akkor szaporodni fog annak a családnak, amelynek tagjai, a különböző életpályákon tisztességes munkájuk után biztosítják egzisztenciájukat, tekintélye, sulya és befolyása a közéletben is.

Ajánlja határozati javaslatát elfogadásra. (Hosszantartó éljenzés.)

Bornemissza Lajos helyesnek tartaná, ha a gazdasávszövetség az agrárszemlék vezetői által hangoztatott eszméknek érvényt szerezne, mi által a gazdasávszövetség újjalakulásának leghatásosabb eszközei is meg volnának teremve.

Geöcze Sarolta a középosztály hanyatlásának egyik okát a nők felületes nevelésében látja, mely a munka lenézésére s az oktanpreadásra, de a nemesebb társadalmi feladatok elhanyagolására is vezetett s ez osztály megmentését a jobbák tömörülésétől s a leányoknál is a józanabb, okosabb, munkára való neveléstől várja.

Elsorolja azt, ami a társadalmi feladatok megoldására női részről nálunk eddig történt; hivatkozik a külföldre is, kifejti a nőkre való feladatokat a társadalmi munkásság terén. A nevelésre térve rámutat a gentry családokban eddig divott felületes, idegen szellemű nevelés hiányaira s azzal szemben kifejti a józan helyes, nemzeti nevelés követelményeit; különösen a munkára nevelés s az erre nézve még ma uralkodó előítélet lerombolásának szükségét hangoztatva.

Balogh Elemér is egyetért az előtte szólókkal abban, hogy az ifjúságot a produktív pályák felé kell terelni. De ezt csak úgy tartja kivihetőnek, ha gondoskodás történik, hogy az ifju nemzedék szakértelem mellett még a társadalmi álláshoz szükséges műveltségre is szert tehessen. Ezt ma sem a kereskedelmi akadémiákon, sem a felsőipariskolákban el nem érheti. A finnyásabbak irodai munkára adják magukat, míg az élelmesek, túltéve magukat a „kicsinyes” ethikai szempontokon, a spekuláció, tisztességtelen verseny, vagy uzsora révén igyekeznek rövid idő alatt nagy vagyona szert tenni. Innét ered a

közönség ellenszenvé s előitélete a produktív pályák iránt.

Pedig a moden gazdasági élet, mely már szorosan összeforrott a szociális kérdéssel, igen sok tanulmányt kíván. Irányítóinak pedig világműveltségre kell szert tenniök. Különben sohasem érthetjük el, hogy a gazdasági fejlődés tényezői harmonikusan működjenek, hogy minden gazdasági akció alapja a tisztesség legyen, jövője pedig a humanizmusban lelje fel biztosítékát.

Szóló ezután egy magasabbrendű, az államszolgálat némely ágára is kvalifikáló tanintézet eszméjét és tervét is fejté ki, mely arra volna hivatva, hogy hallgatóinak encyclopedikus gazdasági és sociológiai kiművelést nyújtson. Ettől várja a magyar középosztály megmentését. Beszédét ezzel végzi:

Ha saját embereink közül kerülhetnének ki a bankárok, gyárosok, iparosok, nagykereskedők, nemkülönben konzuljaink s külföldi gazdasági képviselőink, továbbá, ha a miniszteriumok tisztviselői is szakemberek volnának, akkor bizvást elmondhatánk, hogy gazdasági életünk szilárd alapon nyugszik, minden ízében magyar s a nemzet jólétének és boldogságának forrása!

Mérey Lajos: Szintén sokat gondolkozott a kérdés felett, hogy mi az oka a magyar középosztály rohamos pusztulásának s arra a megállapodásra jutott, amire a mai előadások is céloztak, hogy a pusztulás a hanyatlás oka az erkölcs pusztulása. Hasztalan szerezjük fel a magyar középosztályt a megélhetés minden eszközével, hasztalan biztosítjuk a középosztályt az uszura, a ring a kártya és borhamisítók ellen szervezett intézményekkel, mindez kárba vész, ha nem gondoskodunk arról, hogy a magyar ember munkájának eredményét, fáradozása minden sikerét ne e lelketlen kufarkodás útján, de az erkölcsös élet tiszta kerékvágásába iparkodjon elérni. Az öregebbek tudják, hogy régente a magyar mind felfüggesztés, egyeneslelkű volt, a szótartás, a tisztesség és becsülettelenség voltak az erények, melyekkel őseink a lovagias nemzet címét kivívták. Ma ellenkezőleg van.

A míg erős volt a magyar gazdasági lovagias nemzetet látott benne a világ. Ma a kereskedelem vezet és sokszor tisztesség és becsülettelenség híján a mezőgazdaság legyűrűsére törekszik. (Mozgás.) Határozottan államellenesek már az új merkantilizmus tulkapásai. Helyteleníti, hogy a kereskedelem mindent az üzleti rutin szempontjából ítél meg és nem fáradozik azon, hogy a magyar tisztességnek és magyar becsületnek legyen hathatós tényezője. (Percezig tartó élejtés.) A magyar gazdák nem fognak a int külön párt föllépni, mert az agrárok nem politikai párt. Ők azt óhajtkák, hogy minden párt vegye bele programjába a magyar gazdák programját és hitfelekezet s minden más szempont mellőzésével a magyar gazdák érdekeit képviseljük és támogassák.

Ivánka Oszkár indítványára a kongresszus a Magyar Gazdaszövetséget kéri fel, hogy ezzel az érdekes eszmével behatódobban foglalkozzék.

A határozati javaslatot egyhangulag elfogadják.

A középosztály vezető szerepéről.

Gróf Károlyi Sándor körülbelül a következőket adja elő:

Valóbar nagy szerencsének tartja, hogy elannyira kompetens körben a középosztály bajainak enyhítése tárgyában felszólalhat. A kérdés fontos. A közgazdasági bajok minden nap újabb áldozatokat szednek s ezáltal a középosztály mindinkább gyérül. Oly dolgokról kíván szólni, melyekről a rágalom hamar terjeszti majd a hírt, hogy osztályharcra buzdít, holott szavai célja nem osztályharcra buzdítás, hanem kijelölésével azon bajoknak, melyek a kis- és középbirtokost terhelik, azon módok keresése, melyek

ezen bajok ellen hathatosak lesznek. Nem osztályharc ez, hanem mentőmunka a középbirtok számára, melyre szüksége van az országnak.

A régi középosztály nem vezet már, mert a közgazdasági bajok áldozata lett, az új középosztály pedig nem vezet még, mert kevésbé a közérdekkel, mint saját bajaival törődik. A közöny, amelyet a politikai hatalmi kérdések kedvéért mindinkább fokoztak, a köznezetnek az elfojtása, minden magán kezdeményezésnek az elnyomása a dolgok és a társadalom vezetésének mintegy államosítása, még inkább abba az irányba sodorta a középosztályt, hogy a köz javára keveset tegyen.

Ez állapot azonban tartós nem lesz, mert a helyzet mind komolyabbá lesz; és ha az okokra akarunk visszamenni és azokat alaposan keresni, akkor azt látjuk, hogy a középosztály, valamint a kisbirtok sorsa a lekötött tőkéhez van kötve, ez pedig romlásnak indul, mert a munkásviszonyok fejlődése rá nézve káros, mert a földben, az ipari vállalatban lekötött tőke — szemben az ingó tőkével, helyesebben mondva az ingótőké néhány válfajának illetéktelen tulkapásával, hátrányba jut, mert szenved végül a lekötött tőké a pénzügyi törvények sokszor tulkönnyelmű intézkedései miatt. A csökkenő árak dacára, a munkabér vagy nem száll lejjebb, vagy esetleg még emelkedik is, mert a kivándorlás mindinkább erősül, mindinkább gyériti a munkások számát; másrészt a munkások mindinkább szervezkedvén, Európaszerte a munkabér emelésére tudtak hatni, sőt talán nálunk is már. A munkajogi törvények eltartása éppen a lekötött tőke tulajdonosait, a birtokosokat terheli leginkább.

A munkásviszonyoknak ilyen fejlődése társadalompolitikailag véve talán szerencsésnek mondható, de a lekötött tőkét sújtja, mert ez a kiadásokat a fogyasztóra nem tudja áthárítani. A mozgótőke egyes nemeinek elfajulása, a mozgótőke újabb tünetei a liberalizmus alapföltételeitől bizonyos fokig eltérők s ezen irányuk talán még fokozódni fog, ha a monopolisztikus irány, mely a truszt útján áll elő, tovább fejlődik, akkor Smith Adám tétele, hogy az áru árát termelő és fogyasztó a piacon találkozza kínálat és kereslet törvényei szerint állapítják meg, dugába fog dőlni.

Az ár természetellenes képzése tehát a lekötött tőkének ártalmára van, de azonkívül adórendszerünk éppoly káros rá nézve, mert tulságosan terhes, míg a mozgótőke az adótörvények elől a legtöbb esetben el tud tűnni. Ily helyzettel szemben a lekötött tőke, hacsak lassítani is akarja a rá nézve destruktív irány hatását, kell, hogy szervezkedjék, mint tette máris nagy sikerrel a munkásosztály, valamint összebeszélések útján a mozgótőke egy némely csoportja.

Ha az elmúlt századot az individualizmus századának lehet elnevezni, akkor az, mely most kezdődik, a társulások, a szövetkezesek korszaka fog lenni. A liberalizmus az ő első megindulásakor a kasztszerűség lerombolására törekedett és felállította az individualizmus elvét, mint a szabadság biztosítékát. Emellett az elődök, midőn a laissez faire, laissez passer-t, azaz a nem korlátolt szabadságot proklamálták, melyről jól tudták, hogy az ügyesebb fogja azt javára felhasználni, hogy erősebb legyen és uralkodhassék, melléje, mint mérséklő elemet az egyenlőséget és testvériséget tették, mely a tulkapás, a méltatlanságot csak úgy fogja akadályozni, mint a keresztény felebaráti szeretet tana. A manchesteri iskola az egyenlőségről és testvériségről megelégedve proklamálta a gazdasági liberalizmust az ügyesebbnek erőre és az erősebbnek hatalomra jutását, de korlátok nélkül. Így jött létre a kapitalizmusnak több kinövése az ökonomikus téren, mely ellen a liberális ökonomia a gyengéknek türelmet vagy lehetséges egyesülést tanácsol. A tanács, mely a munkásosztálynál oly hatalmasan bevált, a

lekötött tőke emberei nem fogadták meg és így a deposedálás munkája naponta sodorja áldozatait, a vagyontalanok növekedő tömege közé. Így érlelődik a közéletben a szocializmus. A tőkék összpontosulása aránylag épp ily nagy mérvet ölt és párhuzamosan halad a proletariatus megszaporodásával. S midőn egyrészt a kapitalizmus kinövésői nevelik a szocializmust nagygyá, másrészt találkoznak olyanok is, akik az államszocializmust keresik, melylyel rendőrállamhoz akarnak jutni, hogy gyéritsék a demokrácia hatalmát. De így elvesz a független polgári társadalom és vele a szabadság s helyébe az államszocializmus és rendőrállam lép.

Egyrészt tagadom, hogy a szocializmusra szükség lenne és hogy a kapitalizmus kinövésői szükségesek lennének, másrészt annál erősebben állítom, hogy a szabadságot régi fényébe vissza lehet állítani, bár eldobva mellőle az egyenlőséget és testvériséget, eredeti intencióit elrontották. Nem következik ebből az, hogy a szabadság rossz lenne, de igenis következik az, hogy a szabadság elve mellé mérséklően oda kell helyezni újból az egyenlőséget és testvériséget, mert csak ezen hármas fogalom egybeolvadott értelmében rejlik a haladás, mely tulszárnyalta a feudális rendszerét. E haladásért e hazában ötven év előtt rajongva küzdöttek s ma egy felszázaddal később újból küzd az, aki még küzdeni tud, akit a mozgótőke kinövésői még el nem zsbbasztottak.

Ne keressük tovább, hogy hogyan fajult el a szabadság, mint veti fel fejét a kapitalizmus számos kinövése és mint növekszik a szocializmus, de e helyett keressük, hogy eme bajok ellen mi az orvoság, mely oda segít, hogy a veszedelemtől meneküljünk és megmentjük a szabadságot, melynek utolsó mentővára a társulások, a gyengék összeseregélései, az együtt működésük, a szövetkezesek, amelyek korszakának hajnalán vagyunk.

Az egylet, vagy a szövetkezetek kell, hogy minden irányban helyt álljon; a gazdasági kör, a közművelődési kör, a szövetkezet, vagy bármily néven nevezzük, terjesztsze az összetartózkodás érzetét, hasson a család megmaradása érdekében, buzdítson a nevelésre, tanítson a kölcsönösségre, jótékonyagra. A szövetkezet, vagy az egylet vezetője legyen tagjai között ugyszólván békebíró, aki méltányosságból indulva irányít, védelemre tanít mások tulkapásai ellen. Az egyes magára hagyatva könnyen kiaknázzható, ellenben az együttesség, mely a szövetkezet és társulati léttel jár, mindenikben azt a bizonyos átlag embert fejleszt, aki ellenállóbb lesz, mint az egyes magára hagyatott kis ember, a társadalom ezen erőttlen atomja. A csoportosulás, a szövetkezet ép annyira fejlődjék városban, mint falun. A szövetkezeteket védjük az ő központjaik és az ő vezetőik. Ez utóbbiak, ha méltán bírják a bizalmat, melyet a szövetkezetek rájuk ruháznak, csakhamar fel fognak emelkedni azon 10.000 közé, akik az országnak sorsát irányítják.

A magyar szövetkezetek legnagyobb részét eddigelé papok és tanítók vezették. Ő bennük találtuk meg azon elemet, mely a falusi nép bajainak jóismerője, mely a kisbirtokos és a munkás helyzetét naponta közvetlenül szemléli. Másrészt nevelési irányuk őket a nép vezetéséhez föltötte alkalmassá teszi, mert ez bennük a legtöbbszór megbízhat. A nép becsületos és a méltányossági érzet benne igen nagy mérvben van meg, de ép azért, mert ezen érzetet főként a pap és a tanító istápolja lelkében, állott elő az, hogy a szövetkezetek élére, igen sok esetben, ők juttattak.

Ezen vezetőkről magam részéről csak jót tudok mondani. Midőn valamikor néhány társammal a hitelszövetkezetek alkotásával foglalkoztam, azoknak most említett vezetői részéről a leghatékonyabb segítséget és támaszt

találtak az eszme terjesztésében és megvalósításában s örömmel emlékszem meg e tényről ez ünnepélyes alkalommal, midőn segítségükért köszönetet mondva, felkérem önöket, hogy a szövetkezetek további fejlődését irányítsák.

De nem mellőzhetem azt sem, hogy befolyásuk helyzetüknél fogva helyhez kötött marad, holott a szövetkezeti mozgalomra nézve igen kívánatos lenne, ha nemcsak a faluban, hanem a városban, a megyében s az ország központján az ország törvényhozásában egyaránt látnók szólnának.

A városi és falusi középosztály az, mely arra hivatott, hogy a megye az ország érdekeivel foglalkozzék, de akkor, hogy hatalma valóban erős és nagy legyen, azon erőforrásból kellene meríteni, melyet főként az érdekcsoportok vezetése és pártolása ad. Alulról felfelé kell kiszűrgőzni a szükségek követelésének. Csak az, aki ezeknek ismeretével bír, aki ezeknek elmondására jogosult, mert bírja a bizalmat s mégis nem helyhez kötött, aki ezek elmondására képes, mert szíve, esze és műveltsége van hozzá, csak az való arra, hogy vezessen.

Magyarország valódi bajai ellen kell megküzdeni mindazon kinövéssekkel t. i. melyeket eddigéig nem tudunk kellően orvosolni s melyek ellen tulajdonképpen csak az utóbbi időben kezdünk állást foglalni. Ezen utóbbi irányra felette nagy szükség van, mert talán minden bajok között a legnagyobb az a hit, hogy az etikai érzék szívonala süllyedt. Ez ellen kell reagálni és föl kell teljesen ébreszteni a máris ébredező közvéleményt. Ha beállott a teljes ébredés, meg fogja találni a társadalom a kibontakozás eszközeit, üldözni fogja az abuzust s javít majd a társadalom helyzetén, melyet a mozgatóke egyes elfajulásai sokkal jobban fenyegetnek, mint maga a szocializmus, melynek sorait éppen az abuzus szaporítja.

A városi és falusi középosztály javíthat a helyzetén s azok, akiké a lekötött tőke. Álljanak össze, szervezkedjenek megyénként, karolják fel a kisember érdekeit, teremtsék meg ott azt az erőt, melyre szükség van és használják fel arra, hogy az urnák elé lépve, mentül számosabban kerüljenek a jövő választások idején a képviselőházba. A feladat az, hogy mentül többben legyenek, kik védik a földmivelés érdekeit, valamint hogy méltányosak találjuk, hogy az iparos kerületekből iparos és oly kerületekből, hol a kereskedés a vezető szerep, kereskedőket küldjenek a választók.

A gazdaszövetség programja megvan s ha a képviselőválasztások ideje közeledni fog, lehetséges lesz ezen programot újból közzétenni. A gazdaszövetség nem politikai párt, hanem mereven olyan egylet, mely közgazdasági és szociálpolitikai nézeteket terjeszt. A gazdaszövetség oly programot mutat fel, melyet a magyar országgyűlés bármely pártja magáénak vallhat. Minden pártban törekszik hivatkozni, minden olyan kormányral kész haladni, amely tetteit támogatja, de mind egyiknek ellenese, amely nézeteit ellenzi. A gazdaszövetség valláskülönbség nélkül veszi fel tagjait. A magyar állami eszme követelményeinek, a nemzeti fejlődésnek rendíthetetlen híve. A szabadság, egyenlőség és testvériség elvein kiépült demokratikus intézményeket támogatja. A gazdaszövetség habár földmivelési érdekekkel is foglalkozik, alapföltételei közé vette fel, hogy földmivelés, ipar és kereskedelem jogosult igényei egyaránt megvédelmezendők, mert e három tényező együttes harmonikus összeműködésben rejlik épen a nemzeti fejlődés biztosítéka. A gazdaszövetség a munkásügyet oltalma alá veszi, a munkások anyagi érdekeit előmozdítani kívánja. Szembeszáll velök és korlátozni akarja azon bibás kinövéseket, melyek az egyes társadalmi rétegek között fejlődtek; evégből a gyengék számára védelmet keres és nem barátja a korlátlan keres-

kedelmi szabadság kinövéseinek, de annál inkább a kereskedelmi tisztességnek. Egyáltalában a társadalom etikai irányban való fejlődését követeli. A város és falusi középosztályt látja arra hivatottnak, hogy ez irányban vezérszerepet vegyen. A gazdaszövetség azt akarja, hogy a középosztály védelmezze a gyöngéket és a méltányosságot választva vezető csillagául, vezesse a nemzetet biztosabb jövő felé. (Szűnni nem akaró viharos eljenzés.)

Páris Frigyes csik-szeredai királyi ügyész szólva a kérdéshez kifejti, hogy a magyar agráriusok legfőbb érdemét abban látja, hogy lerakták egy igazságos társadalmi politikának alapjait, mely politika keretében a munkás, a földmivelés, az iparos s az egész középosztály megtalálja jogos igényeinek kielégítését. A szövetkezeti intézmény szülő szerint ugyanis mindezen társadalmi osztályoknak javára szolgál.

Tárgyalja a szövetkezeti intézmény nagy előnyeit közgazdasági szempontból, kiemeli azokat az etikai momentumokat, melyek a szövetkezeti intézményben felismerhetők s különösen kiemeli, hogy a szövetkezetek a felebaráti szeretet alapját, az összetartozás érzését kifejlesztik.

Indítványt terjeszt elő az irányban, hogy a gazdaszövetség gondoskodjék egy munkának szerkesztéséről, mely a közvéleményt a szövetkezetek nagy szociálpolitikai jelentőségéről tájékoztatná és egyúttal a hazai szövetkezetek történetét, fejlődését és jelen állását ismertetné.

Szólok foglalkozik az ugynevezett ruthén akcióval, kijelenti, hogy az akció a helyszínen tanulmányozta. A felebaráti szeretet mondja szólok — hozta létre ezt az akció és a testvériség lengi is azt át. Titakozik az ellen, hogy fajgyűlölet jut érvényre, de óva int attól is, hogy a fajszeretet túlzott mértéke belejártson ebbe az akcióba. Egy nagyszabású, áldásos koncepció a ruthén akció, melynek alap gondolata a felvidéki nép nyomorult gazdasági helyzetén segíteni. Kiemeli, hogy a szegénység a zsidóság ezrei között is oly nagy, hogy az elfogulatlan szemléletben el kell nemulnia minden előítéletnek, ellenszenvnek.

Szólok szerint a ruthén akció egyformán javára fog válni a zsidónak és a ruthéneknek, mert fellátván a közvélemény előtt a felvidéki nyomorúságos helyzet, a kormány kötelességének fogja tartani a nép számára újabb keresetforrásokat nyitni s így lehetővé lesz téve, hogy a zsidó és ruthén békességben megférjen egymás mellett.

Megemlíti szólok, hogy sehol az országban nem lehet a középbirtokosok hiányából származó társadalmi bajokat oly mértékben tapasztalni, mint az északkeleti megyékben, ha lett volna ott középbirtokos osztály, ugy bizonyára nem következtek volna be az ottani állapotok.

Végül azt az óhaját fejezi ki szólok, hogy bárha minél többen tanulmányozná a felvidéki nép helyzetét, akkor bizonyosan tisztulnának a nézetek s kivétel nélkül az egész közvélemény rokonszenvenne ezzel az akcióval.

Emödy József: Elfogadja és helyesli a Károlyi Sándor gróf fejtegetéseit, amelyek egyik a gazdaközönség felfogásával.

Az elnök: Az ülést egy órára felfüggeszti.

Szünet után elsőnek szólal föl

Bujanovics Gyula: Hivatkozik arra, hogy pár évvel ezelőtt Károlyi Sándor gróf e terem falai között mutatott reá az önségély eszközeire. Azóta a gazdák bajai súlyosodtak s a magyar mezőgazdaság léte menthetetlen pusztulásnak néz elébe. A külfölddel kötendő kereskedelmi szerződések megújításától, gazdasági életünknek végreles rendezésétől függ előre sem látható kérdések rendezésétől függ mezőgazdasági kulturánk. S akkor amidőn ily nagy fontosságú kérdések megoldása előtt állunk képzeltető e, hogy a törvényhozásban a nemzet zömét képező birtokos osztály

vélemény- és akaratnyilvánulása kifejezésre nem jut.

Részletesen kifejtve egy öntudatos agrár politikának létfeltételét, az alábbi indítványt terjeszti az agrárgyűlés elé és kéri annak elfogadását.

A kassai agrárgyűlés kívánatosnak tartja, hogy a középosztály, a kisgazdáknál, népnél, magának vezető, irányító helyzetet biztosítson és a legközelebbi képviselőválasztásoknál, tekintve a jövő országgyűlésen döntés alá kerülő kérdések életbevágó fontosságát, oda hasson, hogy lehetőleg körből és oly jelöltek választassanak meg, kik a mezőgazdaság viszonyait ismerve, azok jogos és méltányos érdekeit, más hasonló érdekek kellő figyelembe vételével, támogatni, védeni képesek.

A kongresszus eljenzés és tapssal jutalmazta az előadót.

Elnök: kimondja határozatként, hogy a kassai agrárgyűlés Bujanovics Gyula indítványát egyhangulag elfogadja és egyúttal a délelőtt benyújtott javaslatát Károlyi Sándor grófnak Bujanovics Sándor, Páris Frigyes és dr. Horváth Jánosnak a gyűlés szintén egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy az indítványokat a „Magyar Gazdászövetség” igazgatóságához utalja azzal, hogy ezen kérdésekkel foglalkozva iparkodjék közvéleményt teremteni.

A birtokminimum-örökösödésről.

Makfalvay Géza érdekes értekezés tartja a birtokminimum örökösödéséről s fejtegeti, hogy a földbirtok vég nélkül való elaprózása mennyire befolyással van a kivándorlásra. A mostani káros törvényt reformálni kell. Egészen megkötni a földet azonban nem szabad, mert módot kell adni a napszámosnak, hogy földhöz juthasson. A kitelepítmények örökösödésének a rendje is szabályozandó. Rámutat arra a visszásságra, mely az országot azzal éri, hogy idegenek gazdag magyar lányokat vesznek feleségül, akiknek utódai nem lévén magyarok, nem a haza javára gyakorolják a földadta befolyásukat. Pedig ez különös fontossággal bír oly államban, melyben nemzetiségi villongásoknak s századokon át felülről jövő elnemzetietlenítő és bolondító törekvéseknek van kitéve a nemzet. Megoldandónak tartja a kis hitbizományok és birtokminimum kérdését is. Mindeme fontos kérdések fölött a gyűlésnek nem szabad jelszavak után indulva határozni, hanem előbb alaposan tanulmányozni kell a kérdéseket, miértis indítványozza, hogy a gyűlés hívja fel a gazdaszövetséget, hogy e kérdéseket előzetesen tanulmányozza s vitassa meg s a legközelebbi összeülő gyűlésnek tegyen jelentést. Erre vonatkozólag a következő határozati javaslatot terjeszti elő:

A gazdaszövetség felhívatik, hogy a földbirtokok elaprózásának, a kivándorlásnak és az eladósodásnak okait tegye alapos tanulmány és vita tárgyává és vitassa meg a következő kérdéseket: a) az örökösödés mily alapelvek alapján szabályoztassék; b) föntartandó, eltörölendő vagy módosítandó-e a törvényes osztályrészt intézménye; c) milyen külön törvény rendelkezze az ugynevezett parasztbirtok megmentése fölött; d) miképpen szabályoztassék a telepítvényi birtokokban való örökösödés; e) miképpen szabályoztassék az idegeneknek a magyar földbirtokban való részesedése; f) a hitbizomány intézménye föntartandó, eltörölendő vagy módosítandó-e; g) szükségese-e a birtokminimumot meghatározó törvények és ha igen, milyen alakban? Ha a gazdaszövetség e kérdéseket alaposan tárgyalta és minden kérdést alaposan megvilágított, akkor tegyen erről annak idején az új gyűlésen jelentést. (Tetszés)

Az értekezést zajos tetszéssel fogadták.

A középbirtok hitelle.

György Endre előadó munkáját e kérdésben Bernát István olvassa fel. Az előadói mun-

kát a magyar gazda eladósodott voltának égető kérdésével foglalkozik. Közgazdasági írókra hivatkozva a magyar föld forgalmi értékét körülbelül 10 milliárd koronára teszi, mely értékének körülbelül 62%-ával van megterhelve. Ez már magában véve is megdöbbentő adat. A magyar közpirtokosság szempontjából azonban még sokkal aggasztóbb, ha tekintetbe vesszük, hogy ez osztály szünetelt a lefolyt 30 esztendő alatt a legtöbbször a nagybirtokjórészt terhelmentes. Ezeket figyelembe véve a magyar közpirtokos adósságterhet, földje értékének 80—90%-ára taksálja. De van egy másik dolog is, mely súlyosan nehezíti reá s ez hitelviszonyaink rendszere. Szükségesnek tartja, hogy a jelzáloghitel mellett még a járadékhitelt is behozzuk azon adósságok fedezésére, melyek birtokszerezés céljából kötöttek. Tekintettel azonban a magyar faj nem takarékos és nem előrelátó jellemére, ezt törlesztési könnyszerrel kellene kombinálni oly módon, hogy a birtok használata idejével essék össze a teljes visszafizetése s így a járadék terhe ne menjen át a harmadik nemzedékre is. Esetleg kapcsolatba lehetne hozni ez életbiztosítási rendszerrel is.

Ezen a két nagy csoporton kívül esik a hitelnek legkényesebb és legérzékenyebb része, az üzemi és személyi hitel, melynél a birtokos személye a döntő. Ha a takarékpénztárak ma egy birtokosnak váltóhitelt nyújtanak, a nagyobb biztonság kedvéért azt be is táblázzák birtokára. Az adós tehát egyaránt szenved egy a reál-, mint a személyi hiteli súlya alatt. Telek-könyve meg van terhelve, hitele ki van merítve, a be- és kikebelezési költségek a nyakán vannak s e mellett fizeti nem a reál-, hanem a személyi hitel magas kamatait.

Szólok sok család anyagi romlásának tragédiáját ide vezetni vissza. Nem huny szemet a magyar középosztály hibái előtt sem, de úgy véli, hogy az utolsó 30 esztendő alaposan megrostálta azt. A fergése kihullott, az pedig, mely megmaradt egészséges s így a legnagyobb figyelemre méltó.

Ha a társadalom bármely rétegét előkészületlenül találja oly nagymérvű átalakulás, mint az 1848-iki, úgy mint az ingyen munka és ösíség eltörlése, az adókénnyszer behozatala, az 1873-iki krach, a terményarok mértéktelen hanyatlása, a 80-as években az utolsó évtized szerencsétlen kereskedelmi és vámpolitikája: az bizonyára végleg elmerült volna. Hogy a magyar középosztály mégis vegetál, az csak életképessége mellett szól.

A magyar közpirtokosra nézve a falusi hitelszövetkezet nem oldja meg a hitel kérdését azon okból, mivel a szövetkezetek alapszabályai korlátozzák az egyes tag által igénybe vehető hitelmáximumot. Ismerteti a belga mezőgazdasági hitel szervezetét, mely pompásan bevált. A kölcsönvevő a községi előjárásnál bejegyzti a záloggal lekötött ingót, instrukciót, függő termést s ezen egyszerű tény által, a bérösszeget kivéve, biztosítja a hitelező elsőbbségét. Üzemi hitelnél elvi szempontból teljesen jogosult, hogy valaki a termelés állandóbb természetű segélyeszközeit, ugyszintén a termelt értéket is lekösse. Ez volna a kibontakozás a középosztály eladósodásánál is.

Természetes kiegészítője volna ennek a hitelrendszernek a raktári szövetkezet. Az a hitelező, aki ingokra és függőtermésre ad kölcsönt, leginkább adhat a készrúra is előleget. Mind-ettőt azonban össze kellene kötni az ellenőrzéssel is úgy, amint a hitelszövetkezetek teszik tagjaikkal szemben, mert a magyar középosztály szomorú helyzetének előidézője nem kis mértékben volt eddig az, hogy vele a hitelező nem törődött. Megelégedett azzal, hogy követelése biztosítva van, hogy azonban az adós mily célra használja fel a kölcsönvevett pénzt, azzal már nem gondolt. Átterve a kérdés praktikus megoldására, György Endre a magyar földhitelintézet körében gondolja a kifejtett kettős célú legkönnnyebben

elérhetni. Ehhez azonban szükséges két új hitelágat karolni fel: a mezőgazdasági és a raktári hitelt.

Rendkívül fontos érv szól amellett, hogy a jelzáloghitelt és személyi hitelt egy és ugyanazon intézet kezelje, mert ma a hitelező soha sem tudhatja, hogy jelzálogkölesönt nyújtó mikor rántja ki a közös adós lába alól a gyékényt. Hogy milyen rendkívüli hatalom a jelzálog összekötése a személyi hitellel, azt legjobban román példán láthatjuk.

A román bankok pénzt adnak első helyen betáblázásra és másodhelyen váltó-hitel biztosításra. Az első abszolút biztos, a második abszolút alkalmazkodó. A nekik nem tetsző birtokokat akkor teszik tönkre, amikor nekik tetszik. A váltó roppant kényelmes erre s mindig akad új birtokos, akivel szemben elnézőek. Tán nem egészen véletlen, hogy a kitökött a magyar és bejövő a román. Jóravaló közpirtokosaink megmentése érdekében kell megragadnunk az összetett hitelben rejlő hatalmas erő forrását. S hogyha a magyar földhitelintézet nem vállalkozhatna erre a föladatra, új intézetet kell alapítani s azt ugyanazzal a hatalommal felruházni. Csak akkor lesz akciónak sikere, ha a hitel minden fegyverét becsületesen visszszük az öntudatal megkezdett nagy mentési akcióba. A haza nagy érdeke parancsolja, hogy megtegyük.

Balogh Elemér egy tervezetet terjeszt elő, mely szerint a magyar gazdák alakítsanak egy országos szövetkezeti központot, melynek keretében biztosítási, értékesítési és fogyasztási szövetkezetet létesíthessenek.

Torma Miklós szolnok-dobokamegyei alispán az erdélyi állapotokra hívja fel a gazdaságkongresszus figyelmét, hol maholnap nem lesz közpirtokos, nem lesz magyar birtokos. Hallottam délelőt, hogy hivatkoztak arra, hogy a középosztály bukásának az oka maga a középosztály, Erdélyben talán nincs így. A 48-as jobbgyfelszabadulás folytán Erdély földjének legnagyobb része a nép kezébe jutott, mely teljesen ellentétes állami aspirációkat táplál magában. Az oláh parasztnép valláskülömbősége szemben a magyar protestánsizmussal s magyar katolicizmussal, elvágta az utját annak, hogy azt a népet, mely a magyar parasztnál sokkal műveletlenebb, közelebb hozzuk magunkhoz. Bach miniszter intézkedése folytán csak tíz év múlva utalták ki urbéri váltságainkat, tehát azt a tőkénket, a mely azelőtt a majorsági birtokok jobbgybirtokokká változtatása folytán függőben maradt, még azt sem kaptuk meg.

A forgalomhiány — minthogy az első erdélyi vasút 1893-ban nyit csak meg — még jobban hozzájárult bajainkhoz. A középosztály teljes elpusztulásának folyamánként előállott az, hogy ma Erdélyben az önkormányzati keretek teljesen üresen állnak. (Igaz! Ugy van!) A mi összes erőnk ottan eddig csak társadalmi és intellektuális volt, ha már most társadalmunk elerőtlenedik, ha a pénzintézetek ráteszik kezüket az adósok vagyonára, ezáltal ráteszik kezüket az ő erkölcsi integritásukra s függetlenségükre is. Ezért szükséges volna, hogy a középosztály részére, oly törlesztéses kölesön nyújtassék, melynek törlesztési hányadát az állam előlegezi, évenként 3¹/₂%-os összegben s így 10¹/₂ év alatt a felvett tőke törlesztve van.

Az erdélyi földbirtokos osztály rekonstrukciójának két irányban kell történni: egyfelől megmentetnének olyanok, a kik földbirtokokkal ma is rendelkeznek, de a bukás szélén állanak, azonban egyéni garanciát nyújtanak arra, hogy a megmentésre érdemesek, másfelől 3—500 holdas birtokok vásároltatnának, melyek csak olyan egyéneknek volnának tulajdonjogilag átadhatók, akik családdal bírnak és a kik a megyei, községi, önkormányzati életben szerepet játszhatnak. Ilyenekül alkalmasaknak látszanak a nyugalomba vonult tisztviselők. (Helyesítés.)

Páris Frigyes mindenben hozzájárul Torma indítványához. De javasolja, hogy ez akcióba vonassék bele az Emke is, továbbá Csikmegyének 4—5 milliónyi nagy vagyona is.

Ugron Zoltán a Páris Frigyes és Betegh Imre által hirlap útján ajánlottakat nagyon lassan ható szernek tartja. Bár az állami segélynek nem barátja, mert az államnak csak módokat, utakat kell mutatni, de az erdélyi viszonyokkal szemben szükséges, hogy ma az állam legközvetlenebbül úgy szólván diktátorilag kell, hogy lejöjjön segíteni. Erre Erdély joggal tart igényt, mert a 48-iki átalakulás minket sújtott legjobban. Az anyaország felvirágoztatásához mi is hozzájárultunk, de a civilizáció áldásait legkevésbé élveztük. Hiába termelünk valamit, oly messze vagyunk a piactól, hogy nem tudjuk eladni, vasutaink nem lévén. Hozzájárultunk a magyar Alföldnek armentesítéséhez, Pest nagygyá emeléséhez. Óva inti a hazát a Duna-Tisza csatorna megépítésétől, bár tagadhatatlanul nagy áldással járna, de nem okvetlenül szükséges. Sokkal égetőbb szükség van arra, hogy Erdélyben a földterhelmentesítés állami segélylyel vitessék keresztül. Erős hite, hogy segíteni fognak rajtuk, mert nélkülük amugy sem lehet el az anyaország.

Biró István helyesli Torma javaslatát. A történelem igazolja, hogy Erdély különleges álláspontot foglalt el a multban nemzetiségi viszonyainál fogva. Figyelembe ajánlja a kongresszusnak Ugron és az erdélyi birtokosok felszólalását és Torma indítványát.

A földmívelési vámok és a határidőüzlet.

Gróf Zselénski Róbert volt e kérdésnek előadója. Nagy figyelemmel hallgatott beszédét azzal kezdi, hogy röviden utal azoknak fejtegetésére, kik előtte felszóltak, hangsúlyozva, miszerint az ingatlanok örökösödésénél szükséges behoznunk a szabad testálási jogot és főleg a tulságos eldarabolás lehetőségét kell korlátoznunk, másképp tovább és egyre fokozottabb mérvben fog haladni a jelenlegi birtokos osztálynak a pusztulása. Szabadság kell a földnek, — mondja — másképp elsorvad az a radikálizmus bélyői között. Majd áttér szónok az ezental követendő vám- és kereskedelmi politikának fejtegetésére; a vámszövetkezet Ausztriával fentartandónak tartja, de csak úgy, hogy a mellett képesek legyünk bizonyos általunk meghatározandó iparágakat itthon fejleszteni, a többi államokkal kötendő szerződéseknél pedig követelni olymértű agrárvámoknak törvényesítését, mint amilyenekkel védekeznek nyugati szomszédaink. Az ipari vámok mérvének meghatározását az iparosokra bizza és kívánságaikba belenyugszik, mert vám- és kereskedelmi politikánkat nem frázisként, hanem a nemzeti termelés alapjaira kívánja fektetve látni. Még hangsúlyozza, hogy egy maximális és minimális tételeken alapuló vámtarifának a szerkesztését kívánja. Kimutatja továbbá, hogy mennyire üdvös volt megszüntetni a kikészítési eljárást a buzára és hogy egy országos csapásnak felelne meg az őrleési kedvezménynek esetleges visszaállítása. A legutóbbi eseményekre, közöttük Rohonczy Gida képviselő ur indítványára hivatkozva, kimutatja, hogy mennyire igazolják ezek az évek óta tartó küzdelmek a tőzsdéi fedezetlen határidőüzleti játék ellen és újra röviden előadva e játék szövevényes lényegét és felette káros hatását úgy a mezőgazdaságra, mint az iparra és kereskedelemre, azzal végzi, hogy szükséges minél előbb e játékot lehetlenné tenni. Befejezésül felkéri gazdátársait, kerüljék lehetőleg a „merkantilizmus és nagytőke“ kifejezést, mert nem voltunk és sohasem leszünk ellenségei sem az iparnak, sem a kereskedelemnek, hanem csak a fedezetlen határidőüzleti játékot üző tőzsdéknek, melyek mind a három kereseti forrásnak megrontói és mert a fentidézett jelszavak használata könnyen magyarázhatnák felre ellenségeink részéről: benyújtja a következő

határozati javaslatot; mondja ki a kongresszus, hogy

1. oly maximális és minimális vámtételekkel ellátott autonom vámtarifán alapuló vámtételeket követel, mint amelyeket javasolt a gazdasági egyesületek nagygyűlésén, megjegyezvén, hogy az ipari vámok mérvének megállapítását az ipari körökre bizza, mert vám- és kereskedelmi politikánkat nem frázisként, hanem őszintén a nemzeti termelés alapjára kívánja fektetni, úgy a mezőgazdaság, mint az ipar érdekében;

2. Ausztriával a vámszövetséget fentartani óhajtja, de csak úgy, ha a szövetség keretén belül lehetővé tétetik a magyar ipar fokozatos fejlődése;

3. követeli a fedezetlen határidőzleti játéknak rövid időn belüli lehetetlenné tételét.

Mérey Lajos: Kötelességének tartja néhány észrevételt tenni egyfelől, mert találva érzi magát délelőtti beszédét illetően, másfelől mert gróf Zselénski javaslata 2 ik pontjára nézve nem foglal el előadóval egyöntetű álláspontot. Midőn a magyar gazda azt mondja, hogy merkantilizmus ezalatt nem a becsületes kereskedelmet érti, hanem értjük azt, amit a gróf ur is helyesen mondott, a laza lelkiismeretű, vagy mondjuk ki magyarul: a lelkiismeretlen kereskedelmet. Ideje, hogy mi magyar gazdák tartuk kötelességünknek kinyitni a szemét a merkantilistáknak: csináljatok magatok közt rendet, távolítsátok el közületek a lelkiismeretleneket. (Ugy van!)

Majd kifejti ismert politikai álláspontját, mely szerint ő a külön vámterület híve.

Ugron Zoltán előadó előadásából látja kidomborítva, hogy mily helyes volt az őrlési forgalom eltörlése, de nem látja az előadásban azt, hogy miért van az az állapot, hogy az őrlési forgalmat eltörlték és a buza ára leszállt. Ezt a sorok közt fejezte ki, de egyet meg teljesen elmulasztott, hogy az őrlési engedélyt akkor törölték el, a mikor a bankamatlábát másfél %-al emelték. Tehát ma a kínálat nagy, a vétel csak nehezen megy, a mi természetes, mert a kereskedő pénze is megrágt.

Ellenségeink önzéssel hányják szemünkre, hogy a közös vámterület hívei vagyunk, mely a nagybirtokosokra előny: könnyelműséggel vádolják önzésből az agrár tábor, hogy ragaszkodik ehhez. Az önzés az iparosok és kereskedőknek nemcsak önzés, de ugyszólván korrumpált érkékbajhászatá vált.

Mi az ipar ellen sohasem intéztünk támadást, elsősorban nem a kisipar ellen, mert hogyha Magyarország kisipara megy tönkre, mi sajnáljuk a legjobban. Nagyipara pedig sohasem volt, csak gründolás, azért építettek gyárakat, hogy a gründoláson nyerjenek. Küzdelmünk nem az osztály ellen irányul, hanem az osztály ferdeségei, kinövései ellen, ha egy ipar és kereskedelmi kamara nyilatkozik, azt mondják, hogy ipar- és kereskedelem nyilatkozott. Pedig azt a határozatot 4—5 takarékpénztári igazgató s más pénzember hozta s az iparos sokszor éppen ezeknek a köröknek a nyomása alapján olyan szenvedőleges helyzetben van, hogy el sem tud menni arra a gyűlésre. (Derűtség.)

Hosszabb vita indult meg ezután, melyben Károlyi Sándor gróf, Emödy József, Ivánka Oszkár, Makfalvy Géza, Viczmány Ödön és előadó vettek részt s a kongresszus Zselénski Róbert gróf javaslatát a második pont kihagyásával elfogadta.

Károlyi Sándor indítványára az összes határozatokat az agrárgyűlés a gazdaszövetséghez utalja végrehajtás végett.

Gróf Dessewffy Aurél elnök: mielőtt a kongresszust berekesztené, hálás köszönetét fejezi ki Abauj-Torna vármegye közönségének, a megyei gazdasági egyesületnek a kongresszus létrehozatala körüli fáradozásaiért s azon reményének ad kifejezést, vajha sikerülne a szövetség igazgatóságának abban az irányban megoldani a kérdéseket, a mint itt ecsetelve

voltak. Még azt kívánja, hogy az összetartozandóság érzete, amely a gyűlés tagjai összejövetelében ma is nyilvánult az agrárszövetkezet megvalósításában, ezentul se lankadjon el a gazdaközönség, hanem buzgólkodjék és dolgozzon tovább. (Éljenzés).

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

A kiscgazdák szarvasmarhatenyésztéséről az Alföldön.

II.

Az első részben elmondottakból világosan látható, hogy az okszerű, a hasznos hajtó szarvasmarhatenyésztés feltételei, többé-kevésbé mind hiányzanak az Alföld kiscgazdáiánál. Legelső feladat tehát, megteremteni a feltételeit a helyes tenyésztés lehetőségének. Az Alföldön a gulyabéli nevelése marad még hosszú időn át a szarvasmarhatenyésztésnek uralkodó irányja. Első sorban tehát megfelelő legelőkről kell gondoskodni. Legtöbb helyt kiterjedt — ezer holdakra menő — szik területek állanak rendelkezésre. Ezeknek a megjavítására csak egy mód van: az öntözés.

A folyók szabályozását végző ármentesítő társulatok programjában fel van véve a megfelelő rétek és legelők öntözése is. Megfelelő töke hiányában azonban ez még a jövő óhajtása. Pedig mint sokaknak, csekélységemnek is erős és megdönthetetlen hitem, hogy a sokat hangoztatott, fenyegető gazdasági válságon csak ez az egy mód fog gyökeresen segíteni. Társulati uton való keresztülvitele elviselhetetlen terheket róna a kiscgazda vállaira; tetemes, mint Vadnay mondá: százakra menő milliókra van ahhoz szükség. De a befektetés milyen kamatot fizetne! Az anyagi haszon mellett a beláthatatlan erkölcsi, illetőleg társadalmi siker!

A mig tehát hő óhajtásunk, az öntözhetés megvalósul, oda kell törekedniök a gazdáknak, hogy első sorban növendék állataiknak biztosítanak jó legelőt, erre a célra kiválasztván a legjobb területeket, ahol különösen az üszökök fejlődése egész nyárára biztosítva van.

A tehéngulya, ott, ahol naponként hazajár, nagyon is jól értékesítené tavasszal a buzák gyomlálásából került gazt. Általános a panasz az Alföldön a buzák megdülése ellen; mennyit segíthetne e bajon a kiscgazda sásózással! s vele együtt nem engedné koplalni teheneit. Tengerifattyzáskor, a csalamádéval egyenértékű sarju hajtások letördelve érték nélkül száradnak el. Jobban fejlődne a borju, szaporodna a háztartásban a tej; változatosabbá tenné az étkezést s az örökös szalonna mellett megismerné a turót, vaját is.

Gondoskodni kellene azonban a téli takarmányról is. Többrendbeli megfigyelést végeztem uradalmunkban s arra a tapasztalatra jutottam, hogy egy hold terület közepes takarmánytermése, a gazdaságban termett alj takarmányokkal együtt elegendő 3 drb számos marha kiteleltetésére oly módon, hogy azok tavasszal jó kondícióban bocsáthatók legelőre. Fokozottabb figyelem fordítandó a növendékállatok takarmányozására s ezeknél — különösen a fiatal üszöknél — az alj takarmányok valóban csak alárendelt szerepet játszanak.

Persze, hogy az istállók szellőztetése, az állatok lelkiismeretes gondozása és tisztántartása, megfelelő mozgása: elengedhetetlen kelleket képeznek.

Ezek volnának az állatok takarmányozására vonatkozó tényezők, amelyekkel a következő előnyök járnának karöltve: csökkenne az egyoldalú gabonatermelés; a takarmányt termelt terület, az állatok hozamában kétszeresenél is nagyobb hasznos fog hajtani, mintha az gabonával volna bevetve. Takarmány után

mindig jobban sikerül a buza s a termés-többlet már tiszta haszonnal fizetné a gazdát. Eleje lenne véve a mostani talajrabló gazdálkodásnak, sőt a fokozott trágyaprodukczióval még javítaná földjeit. Általános a panasz a földek elgyomosodásáról, ez is az egyoldalú buzatermelés következése. Ezenkívül megoszlaná a kiscgazda munkaideje; több foglalkozást találna a saját gazdaságában s magának dolgozva bizonyosan több értéket produkálna is, mivel minden munka tőkét termel; a fokozottabb munka tehát több tőkét termel.

De lássuk tovább a teendőket.

Nagy gond volna fordítandó a tenyészállatok kiválasztására. Apaállatokról gondoskodnia nem kell, közlegelőkön a közsög bikái állanak rendelkezésére, melyeknek megfelelő volta az apaállatvizsgáló bizottság lelkiismeretes feladatát képezi. Szigorubb megbirálás mellett, sokat lehetne ebben az irányban is segíteni; egy kis pénzáldozattal a legjobb tenyészhelyekről kifogástalan bikaanyag volna beszerezhető s eredményében bőven kifizetné magát eme tulkiadás.

A gazda kiválasztása tehát az üszökre szorítkozik; erre a célra a legszebb, erőtermelésre leginkább megfelelő, egészséges egyedeket hagyná meg, melyek három éves korukban bocsáttatnának bika alá. Föltétlenül szakítani kellene az eddigi hibás iránynyal: nem bármilyen, csak a számot szaporító, de kevesebb és kifogástalan tehenet tartani. Sokszor láttam másfél éves — borju számba menő — üszöket felfolyatni; könnyű elképzelni, milyen lesz a borju s mennyire fejlődik ez esetben a tehen!

Ily módon kezelve a tenyésztejt, a számelelti, vagy gyenge üszöborjuk még szopós korukban kerülne eladásra s az ezidőszerűtől silány árúért adott nem ritkán 6—7 frt helyett szívesen fizetnének a mézárórok három-, négyszeres árt; a közönség pedig nem lenne kénytelen a nem ritkán 8—10 hónapos borju rághatatlanságán kinlódni!

Eme állításomról éppen a mézárórok sűrűn felhangzó panaszai győztek meg.

A bikaborjuk az őszi vásárokon, az uradalmak vevőiben biztos és jó vásárlókra találának s a gazda kevés fáradsága és áldozata bőven kárpótolatnék. Az uradalmak hálásan vennék a jó anyagot, a gazda pedig biztos és állandó jövedelemre tenne szert.

A fiatal bikák, illetőleg tinók összevásárlásával a közép- és nagybirtokos is teremthetne magának egy új jövedelmi forrást.

Télen alj és némi mezei takarmánnyal, nyáron legelőn tartva négy-, illetőleg öt éves korában fedezve volna hiányzó igazságszükseglete kiválogatott anyagból — mig a fennmaradt részzel ki lehetne elégíteni az idegen, tul a dunai és felvidéki ökröszükségletet. Magtakaríthatnak ily módon az uradalmak az évről-évre megújuló tetemes kiadást a jármos-ökrökért s a fölös számu tinók eladásával egy új jövedelmi forrás nyílna meg számukra.

Minthogy nagyobb gulyákban mindig akad a tinók közül 15—20%, melyek különböző okoknál fogva jármózásra nem alkalmasak: meg volna az anyag a könnyű és gyors hizlalásra is.

Akik próbáltuk, tudjuk azt is, hogy a magyar tinót 4—5 éves korában leköve, mely könnyen és olcsón lehet felhizlálni s amelynek q-kénti ára alig pár frrtal olcsóbb, mint a sokat emlegetett tarka marháé.

A mindennapi életből vett tapasztalataimmal igyekszem közreműködni az általános válság, a nehéz helyzet orvoslásán. Nem tudom eléggé hangoztatni, hogy a tulságba vitt buzatermesztéssel az Alföld gazdái hagyjanak fel. Mindannyiszor elszorul a szívem, mikor buza után buzát látok vetni; mikor a learatott tengeriföldre, szántás nélkül elvetik a buzát!

Itt a legfőbb ideje annak, hogy szakítsunk a mult szokásaival; térjünk át az okszerű, talajerőt kímélő, haszonállatokat tartó

és jö
munk
munk
fog
lépés
hát e
czélh

tarka
jével
kezés
szalm
gácsa
tandó
azonb
nál t
kiszár
össze
hogy
korpá

vajjon
czélsz
Tetov
mily

évenk
vevőib
panasz
fedez
azok

tölem
bizony
nyésza
Most
ellen,
között
fellöki
szerél
aszt
keres
kosok
tunkb
elfor
nem t
csak e
fogást
vegezt
hogy
válasz
Végre
kosok
is tar

van is

mat b
kiköté
esetét
oly é
táblát
vetter
birtok
mond
tekint
évvél
fogad
szeret
vajjon
kodni
szerző
a birt
nem e
föltött

darab

és jövedelmező gazdálkodásra. Megoszlik a munka; határozott és biztos alakot ölt a munkás keresetforrása; megváltozik és javulni fog életviszonya. Igaz, hogy ez csak egy lépés volna a megteendő hosszú uton, de hát ennyivel is közelebb jutnánk a kitűzött célhoz!

Butits József.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

407. kérdés. Husz darab 4 éves vöröstarka tinót szándékozom november hó elsejével 5 hónapig tartó hizóba állítani. Rendelkezésemre áll: 11 od rendű réti széna, zabszalma, burgonya, tengeri-dara, repce pogácsa, só és naponként délben szálisan nyújtandó jóminőségű zabosbüköny, melyből azonban 1000 kg. élősulyra 6 kg. napi adagnál többet nem adhatok. Kérem a táparány kiszámítása alapján a föntiekből egy takarmány összeállítását készíteni, valamint kiszámítani, hogy ha a fönt jelzett takarmányhoz buzarkorpát is adok, miképp változik az összeállítás?

F. F.

408. kérdés. Sziveskedjék velem tudni, vajjon milyen juh-fülbélyegző alkalmazása legcélszerűbb, hogy azt utánozni ne lehessen? Tetováláshoz milyen festéket használnak és mily módon elkészítve?

Harkács.

S. Gy.

409. kérdés. Egy hirneves juhásztól évenként 20-30 db kost szoktam eladni és vevőim még a kosok ellen soha sem tettek panaszt. Itthon a juhászban 40-50 db kos fedez évenként és nem vettük észre, hogy azok közül valamelyik nem fedezne.

Egy uradalom már több ízben vett tőlem kost s hogy azokkal megvolt elégedve; bizonyítja az, hogy ez idén a budapesti tenyészállatvásáron ismét vásárolt 5 db kost. Most félév múlva panaszt emel a vevő a kosok ellen, mert a kosok már 5 hétig az anyák között voltak és 4 db nem akar fedezni, sőt fellökik az anyákat, ezért a vevő kéri, hogy cseréljem ki a kosokat. En erre a vevőnek azt válaszoltam, hogy nem cserélhetem ki a kosokat, mert azzal elismerném, hogy juhászunkban ilyen tenyészképtelen kosok szoktak előfordulni, holott beigazolhatom, hogy az nem úgy van. Ezidén eladtam 34 kost és csak ezen egy helyről tettek azok ellen kifogást. Itthon, tenyészkosom kifogástalanul végezték feladatukat. Ezekből világosan kitűnik, hogy a vevő által személyesen és legelőször választott kosok sem lehetnek mind hibásak. Végre, a felszólalást félév múlva és miután a kosok 5 hétig az anyák közt voltak, késeinek is tartom.

Kérem szakértők szives véleményét, kinek van igaza?

B. S.

410. kérdés. Egy huszonöt holdas táblát boldogult atyám egész 1905-ig azzal a kikötéssel adta bérbe, hogy a birtok eladása esetében a bérlet megszűnik. Testvéreimmel oly értelemben egyeztem ki, hogy az illető táblát belefoglaló birtoktestet 32 ezer forintért vettem meg, természetesen, hogy az 1905-ig a birtokon bérlősködni akaróknak azon az alapon mondtam fel október 1-re a bérletet, hogy tekintve a birtok eladását — bérlete ezzel az évvel megszűnt. A bérlő a felmondást nem fogadta el. Mielőtt perre vinnék a dolgot, szeretném az illetékes véleményt hallani, vajjon a renitens bérlőnek van-e mibe kapaszkodnia, miután az elhunyt által megkötött szerződés nyilvánvalóan bérletszünetesnek veszi a birtokeladást. Bérlőm azzal érvel, hogy én nem vettem a birtokot, hanem osztályrészem fölött egyeztem testvéreimmel.

J. S.

411. kérdés. Sok kétes kiterjedésű földdarabomat pontos megmérésnek akarom alá-

vetni s e munka teljesítése céljából praktikus, könnyű, tartós mérőeszközre volna szükségem. Kérdés, melyik az, hol kapható s mi az ára? A régi módu 10 öl hosszúságú láncznak az a bibája, hogy 2 ember által is nehezen vontatható, a lánc szemei összegabalyodása folytán hamis méret is jön elő. A tekereses mérőszalag tartós-e, örendszere van-e beosztva? Legutóbb sokat hirdették a Stadel-féle földmérő talyigát. Tett-e kartársaim közül valaki azzal kísérletet s csakugyan beválik-e göröngyös, dombos oldalak megmérésénél.

J. S.

Felelet.

Takarmányadagok kiszámítása hizóállatok számára. (Felelet a 407. sz. kérdésre.) Takarmányösszeállításokat nem szívesen számítunk ki, mert arról vagyunk meggyőződve, hogy pusztán véletlen az, midőn a látatlanban kiszámított s használatra ajánlott takarmányösszeállítás beválik. Tessék csak arra gondolni, hogy a rendelkezésre álló takarmányokat nagyon sokféleképp csoportosíthatjuk úgy, hogy végeredménykép ugyanannyi fehérje, zsír és szénhidrát jöjjön ki. Hogy erről példákkal is meggyőzzem, takarmányai segítségével a következő takarmányösszeállításokat számítottam ki, melyek a hizlalás I. időszakára s 1000 élősulyra vonatkoznak:

I. példa: 30 kg. burgonya, 4 kg. réti-széna, 6 kg. zabosbüköny, 35 kg. tengeri, 1'6 kg. repcepogácsa, 4'3 kg. buzakorpa és zabszalma ad libitum.

II. példa: 40 kg. burgonya, 4 kg. réti-széna, 6 kg. zabosbüköny, 2'5 kg. tengeri, 3 kg. repcepogácsa és zabszalma ad lib.

III. példa: 50 kg. burgonya, 6 kg. zabosbüköny, 1'5 kg. tengeri, 3'4 kg. repcepogácsa és zabszalma ad lib.

E példák táptartalma a következő (kg.):

	fehérje	zsír	szénhid.	táparány
I. példa	2'420	0'578	14'672	1: 6'6
II. "	2'217	0'543	14'689	1: 6'6
III. "	2'418	0'505	14'718	1: 6'6

Miután mind a három példában körülbelül annyi a fehérje, zsír és szénhidrát, mint amennyit a tápanyagszabványok irnak elő, elméletileg egyenértékűeknek tekinthetők azok, de azt nem ismerhetjük el, hogy gyakorlatilag is egyenértékűek legyenek, mert a három példa bizonyára nem illeszthető egyenlő mértékben takarmányviszonyaik közé. Ebből természetesen az következik, hogy a szerkesztőséghez intézett kérdését csak úgy intézhetnénk el teljes melegezésére, ha nagyon sok takarmányösszeállítást számítottunk ki s ha ezáltal alkalmat nyújtanánk arra, hogy azt válassza ki közülök, mely legjobban összeegyeztethető takarmányviszonyaival; csak hogy ez nem képezi e szaklapnak feladatát.

Egészen más helyzetben volnánk akkor, ha kész programmal fordult volna hozzánk, pl. ha kérdését így formulázta volna:

Takarmányviszonyaim megengedik, hogy 1000 kg. élősulyra x kg. burgonyát, y kg. réti-szénát, z kg. tengeridarát stb. etessek; tessék e takarmányösszeállítást fölülvizsgálni s megmondani, hogy megfelel-e az elmélet követelményeinek. Ebben az esetben megtudtuk volna, hogy mennyi burgonyát, szénát, darát, repcepogácsát stb. etettet s így szilárd alappal bírva, könnyen megállapítottuk volna azt is, hogy változtasson-e takarmányösszeállításán vagy nem s ha a változtatást hasznosnak találtuk volna, oly utbaigazítással is szolgálhattunk volna, mely takarmányviszonyait tekintetbe vételevel könnyen keresztülvihető. Ha tehát tanácsunkkal óhajt élni, akkor sziveskedjék kérdését ily értelemben megújítani.

Cselkó.

Fülbélyegzők. (Felelet a 408. kérdésre.) A mi első kérdését illeti, erre a válasz a

„Köztelek” 1900. évi 11-ik számában (193. lapon) foglaltatik. Utánozhatatlan bélyegzési mód nincsen, mivel a bélyegző eszközök bármelyikét akárki szintén megszerezheti.

A tetováláshoz való legjobb festék a borszeszszel sűrű péppé kevert finom svéd korom (Swensk Kiemök).

W.
Kosok tenyészképtelensége. (Felelet a 409. kérdésre.) A kérdésre határozott választ adni nem lehet, mert kérdéstevő nem mondja világosan azt, vajjon a kosok az anyák közé történt beállításuk után egy ideig még fedeztek-e és csak azután hagyták abba a fedezést. Az utóbbi esetben az eladót felelősség nem terhelheti, mert ilyenkor a fedezés abban-hagyásának oka vagy a tulerőtetésben vagy pedig a talán nem megfelelő tartásban rejlik.

Feltéve azonban, hogy a vevő kétséget kizárólag beigazolja, hogy a kosok, melyek mint tenyészállatok vétettek, kezdetől fogva nem akartak fedezni és nála nem betegedtek meg oly betegségben, mely nem ösztön csökkentésére vagy éppen tehetetlenségre vezet, az állatok tartása pedig szintén megfelelő, a vevő jogosan követelhetné, hat hónapon belül, a kosok kicserélését.

Megszűnik-e a haszonbérlet halál esetén? (Felelet a 410. kérdésre.) A haszonbérlet adó halála a haszonbérlet szerződést meg nem szünteti és az örökösök a bérlet ki nem szűnítik. Bármint egyezzenek ki az örökösök egymás között, az így létrejött vagyonátruházás mindig örökösödésnek és nem eladásnak lesz tekintendő, ha tehát a szerződés értelmében a haszonbérlet csak eladás esetén szűnik meg: a haszonbérlet a felmondást elfogadni nem köteles és a haszonbérletet visszabocsátani nem tartozik.

A haszonbérletből való kimozdításra irányzott kereset tehát sikerre nem vezetne.

Praktikus földmérő eszköz. (Felelet a 411. kérdésre.) Igen pontos mérést lehet végezni a mérőlécekkel. A felméréndő terület mérendő oldalát sűrűbben kell kitzni (traczirozni) mint a mérőlánczali mérésnél. A mérőlécek hossza 2 öl, melyeket két munkás felváltva rak le és ismét visz előre.

A mérőszalagok be vannak osztva öles rendszerre. Az acél mérőszalag jó, pontos és tartós, földmérésnél nem használatos.

A „Stadel-féle” mérőtalyiga pontos mérést nem adhat, különösen nem göröngyös, rosszul mivelt talajban, de közönségesebb méréseknél, ott ahol nagy pontosságra szükség nincs. Kényelme, kezelhetősége miatt ajánlható.

K. V.

A kassai gazdakongresszus vendégeinek fogadtatása.

A Magyar Gazdaszövetség Kassára érkezett tagjait és a kongresszus vendégeit küldöttség élén október 7-én este fogadta Hadik János gróf a kassai állomásnál. A kongresszusi tagok zöme élén Károlyi Sándor és Dessouffy Aurél grófokkal az esti vonattal érkezett Kassára s az állomásnál Kassa város és a felvidék előkelő közönsége várta a vendégeket.

Gróf Hadik Sándor az Abauj-Tornavármegyei gazdasági egyesület elnöke mint házigazgató az alábbi üdvözlő beszédet intézte Károlyi Sándor grófhhoz:

Kegyelmes Uram!

Öszinte örömmel és tisztelettel üdvözlöm Nagyméltóságodat Abauj-Torna vármegyei gazdaközönségének nevében körünkben. Nagyméltóságod kezdeményezésének és faradhatlan buzgalmának köszönhetjük, hogy a magyar gazdák is beláttak, hogy fokozott tevékenységre és együttműködésre van szükségük, ha ezentul boldogulni akarnak. A magyar gazdaközönségnek az ország minden

részből ily szép számmal való megjelenése által előre is biztosítva látom a holnapi gazdagülés fényes sikerét.

Isten hozta az urakat!

Gróf Károlyi Sándor rövid válasza az üdvözlő beszédre körülbelül így hangzott:

Méltóságos Gróf Ur!

Fogadjon őszinte köszönetemet a szives fogadtatásért, melyben részesülünk. Eljöttünk, hogy részt vegyünk a gazdasági érdekek előmozdítását célzó munkában s mivel a gazdasági érdekek előmozdítása a haza javára szolgál, szívesen jöttem el, hogy ebben a munkában közreműködjek.

Este ismerkedési estély volt a Schalkházszállóban.

A miniszterek üdvözlő táviratai.

A kongresszus üdvözlő távirataira Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi földművelésügyi miniszter a következő távirati válaszokat adta:

Széll Kálmán miniszterelnök válasza a következő:

Nagyméltóságú gróf Desseffy Aurél urnak

Kassán.

Szives üdvözlőjüket őszinte örömmel és hálás köszönettel fogadtam. Nekem és a vezetésem alatt álló kormánynak állandó törekvése és kormányzatom egyik legnagyobb feladatának tekintem, az ország közgazdasági életének erősítését és az összes közgazdasági tényezők fejlesztését. A mezőgazdaság érdekei óriási fontossággal bírnak és azok gondozását melegen hordom szívemen. Minden gazdasági faktor harmonikus fejlődésében kell keresnünk anyagi erőnknek és az országnak felvirágozását.

Széll Kálmán.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter válasza ez:

Nagymélt. gróf Desseffy Aurél urnak

Kassán.

A nagygyűlés nagybecsű megemlékezését és üdvözlőjét őszinte köszönettel vettem és tiszteletteljesen kérem, hogy hálás érzelmeimet a nagygyűlés előtt tolmácsolni szíveskedjék.

Darányi.

Darányi sürgönye a nagygyűlés berekesztésekor érkezett, a miniszterelnök pedig a banketten olvastatott fel.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Kassai agrárgyűlés. .... Oldal 1539

A kisgazdák szarvasmarhatenyésztéséről az Alföldön. .... Oldal 1546

Levélzsekrény. 1547
Vegyesek. 1548
Kerekedelem, tüzsdé. 1549

A magyar kir. földtani intézet muzeuma a közönségnek díjtalanul nyitva áll minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig.

Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig, egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

A m. kir. mezőgazdasági muzeum gyűjteménye a VII. ker., Kerepesi-út 72. szám alatti házban megtekinthető a hétfői és az ünnepeket követő napon kivételével:

naponként d. e. 9 órától d. u. 1 óráig.

Hétfői és az ünnepeket követő napokon a muzeum zárva van.

A muzeum látogatása ingyenes.

A legközelebbi villamos-kocsimegállóhely a Kerepesi-úton: a városból jövet VII. ker., Alsó-erdősor utca sarkán, a városba menet VIII. ker., a Kenyérmező-utca sarkán van.

Szőlőszeti értekezlet Balatonfüreden. A földművelésügyi miniszter e hó 5-ikén Balatonfüreden legnagyobb részben zalamegyei birtokok, lelkészek, tanítók és kisgazdák, valamint a szomszédos törvényhatóságok képviselőinek jelenlétében népes értekezletet tartott. A miniszter megnyitván az ülést, mindenekelőtt köszönetet mondott a pannonhalmi Szent-Benedek rendnek, hogy szives készséggel lehetővé tette az értekezlet megtartását. Három évvel ezelőtt — folytatta a miniszter — megbeszéltük, hogy mily irányt kell követnünk a szőlőfelújítás terén s most három év múltán örömmel állapíthatjuk meg, hogy közeledünk a cél felé, melyet kitűztünk. De mint a vándor, ki útjában meg-meg áll s egyrészt számolja a mérföldeket, melyeket már elhagyott, másrészt reá gondol a még előtte álló ut fátalmaira, azonképen vagyunk mi is e pontnál, midőn egyfelől láttuk az elért sikereket, másfelől számba kell vennünk azon nehézségeket is, melyeket a még reánk váró munka sikeres befejezése megkíván. Az elnöklő miniszter javasolja az értekezletnek, hogy tanácskozásai során a kisgazdák nézeteinek, tapasztalatainak előadására kiváló súly volna fektetendő. Szavait így végzi: Magyarország-nak nagy ereje van a földben, mely még sok tekintetben nincsen kihasználva és felismerve: ezeket a kincseket kihasználni fontos feladat. De az országnak még nagyobb kincse van abban a becsületes munkásnépben, mely e földet műveli, hiszen ritka az az ország, melynek népe oly értelmes, szorgalmas volna, mint a miénk. Már most, amely országnak olyan a földje és olyan a népe, mint a magyar földé, ott nincs miért aggódnunk, hogy a nép a maga során segíteni ne tudjon. Ezen reményben az értekezletet megnyitottak nyilvánítja. Az értekezlet tagjai közül Bedeghi Pál kisgazda, Haudegh apát jószágkormányzó, Sauer János szőlősgazda, Czuppon Sándor ág. ev. esperes kövágó őrsi lelkész, Gál Ödön földbirtokos fejtették ki nézeteiket, melyekre a miniszter minden részletükre kiterjeszkedve

reflektált. Az ülés végén Koller István földbirtokos Zala vármegye lötenyészügyi bizottsága elnökének indítványára az értekezlet eljenzés közt fogadta el a Széll Kálmán miniszterelnökhez intézendő üdvözlő és bizalmi nyilatkozat szövegét. Ez után még Csertán Károly Zala vármegye alispánja a vármegye, Hertelendy Ferencz orsz. képviselő pedig a tapolcsai járás nevében mondtak köszönetet a miniszternek, mire az értekezlet véget ért. A miniszter az értekezlet után, mely általában, de különösen a kisgazdák között a legjobb benyomást tette, megtekintette Balatonfüredet, majd hajón Siófokra kelt át s ott a veszprémi káptalan küldöttsége által fogadtatott. A fürdő megtekintése után a miniszter a reggeli gyorsvonattal visszatért a székesfővárosba.

Hadik János gróf nyilatkozata. Gróf Hadik János, az Abauj-Tornamegyei gazdasági egyesület elnökét a „Felső-Magyarország” kassai lap szerkesztője felkereste, hogy kérdést intézzen hozzá, vajjon egyik fővárosi hetilap a gazdasági egyesület utolsó választmányi ülésében elmondott beszédére vonatkozó interpellációja megfelel-e nézetének és helyesléssel találkozik-e? Gróf Hadik János „Egy gazdáról, aki nem vak” című cikket elolvastván, kijelentette, hogy sem a cikkben nyilvánuló tendencia, sem a beszédnek imputált értelmezés az ő nézeteinek meg nem felel, amennyiben ha nem hagyná magát besorozni azok közé, akik túlzott agrár nézetek érvényesítésénél az osztályharc felidézésétől sem riadnának vissza, úgy még kevésbé van kedve a miskolczi kereskedelmi kongresszuson előfordult túlzásokat a maga részéről helyeselni és az ott kifejezésre jutott nézetekkel magát azonosítani. Megjegyzi egyébiránt, hogy nézeteltérések, melyek egyes külön társadalmi faktoroknál kell, hogy előforduljanak, még nem túlzások és úgy a gazdák saját speciális érdekeik védelme szempontjából kifejtett tevékenysége sem túlzásoknak, sem osztályharcoknak nem bélyegezhető. A maga részéről tehát egész őszintén csatlakozott a magyar gazdaközönség boldogulását előmozdítani óhajtó mozgalomhoz, és beszédében csakis a saját álláspontját körvonalozta, hogy a mozgalomban meddig kíván elmenni.

A kassai m. kir. gazdasági tanintézet 25 éves jubileuma alkalmából Szentmiklóssy Bertalan és Steller Béla földbirtokosok felkértek a tanintézet volt hallgatóit, hogy a f. hó 16-án megtartandó emlékünnepeken minél számosabban megjelenni szíveskedjenek. — Az emlékünnepele a kassai székesegyházban délelőtt 9 órakor tartandó hálaadó istentisztelettel vendi kezdetét, majd folytatást nyer a tanintézet főépületében. Délben 1 órakor a Schalkházszállódában közeled, a melyen való részvétel iránti bejelentések f. hó 12-ig bezárólag az intézet igazgatóságához intézendők.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási r.-t. közhirre teszi, hogy Kis-Közseg állomást kedvezőtlen vizállás miatt, további intézkedésig, az áruforgalom számára megszünteti. Az utasok be- és kiszállása a kedvezőtlen vizállás tartama alatt ezen állomáson esónakkal történik.

Mauthner Ödön		cs. és kir. udvari szállító magkereskedése	
ajánl: legjutányosabb áron:		BUDAPESTEN, VII., Rottenbiller-u. 33. VI., Andrássy-út 23. sz.	
biborherét szőszös bükkönyt	őszi bükkönyt őszi borsót őszi árpát stb.	vesz: minták beküldése és az ár közlése mellett a legmagasabb napi áron mindenféle gazdasági magot, jelenleg főképen: luczernát- lóheremagot biborherét	szőszös bükkönyt őszi bükkönyt őszi árpát mustármagot stb.

Vidéki állomásokról való liszt kivitel díj-szabási kedvezménye. A Vidéki Malomiparosok Országos Egyesülete az év elején fölterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez s kérte, hogy a magyar vidéki malom-állomásokról a szárazföldi kiviteli utirányokon át a vámkülföldre irányuló liszt kivitel ugyanolyan mérvű díj-szabási támogatásban részesítessék, mint a Fiumén át mozgó liszt kivitel. A felterjesztésben foglalt kérelem támogatására nevezett egyesület fölkererte az OMGE-t is, mely a földmivelésügyi miniszter útján a kereskedelemügyi miniszternél szorgalmazta a kérelem teljesítését. A földmivelésügyi miniszter most értesítette az OMGE-t, a kereskedelemügyi miniszter ez érdemben határozatáról. A miniszter a kérelmet fenti terjedelemben nem veheti figyelembe, de ezen szárazföldi liszt kivitelnek is lehető legmesszebb menő díj-szabási támogatásról a folyó évben a Fiumén átírányuló kivitelre érvényesített díj-kedvezmények engedélyezéséről gondoskodott. A vidéki malomiparosok egyesületének azon további kérélmét, hogy a víziut versenyével szemben engedélyeztett díj-kedvezmények valamennyi vidéki malomállomásra kiterjesztesse, a miniszter nem teljesíthette ugyan, de jelzi, hogy az őrési ipar támogatása érdekében a fenforogó viszonyok mellett lehetséges kormányintézkedések megtételét.

A Magyar Országos Allatorvos-Egyesület központi választmánya f. hó 6-án tartotta első ülését a nyári szünet óta dr. Nádasdy Béla elnöke alatt. Dr. Rácz István titkár bemutatta Darányi Ignác miniszter leiratát, melyben az egyesületnek 20 évi sikeres működéséért elismerését fejezte ki, egyúttal indítványozta, hogy az egyesület küldöttségileg fejezze ki köszönetét a miniszter előtt az állategészségügyi szakvizsgálat államosításáért. A folyó ügyek elintézése után elhatározta, hogy a könyvkiadó-vállalatban a közel jövőben, dr. Kossa Gyula: Gyógyszerrendelés, dr. Plósz Béla: Sebészet 2 kötetben, dr. Marek József: Klinikai diagnosztika és Breuer Albert: Husvizsgálat című művei fognak megjelenni, megfelelő illusztrációkkal ellátva.

NYILTTER. *)

Most jelent meg
Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán
 az O. M. G. E. titkársjai szerkesztésében

Köztelek Zsebnaptár
1901-re.

A „Köztelek Zsebnaptár” ezen hetedik évfolyama régi köntösében, javított és tetemesen bővített tartalommal bír.

A „Köztelek Zsebnaptár” minden más zsebnaptárt teljesen nélkülözhetővé tesz.

A „Köztelek Zsebnaptár” ára az O. M. G. E. tagok és a „Köztelek” előfizetői részére bérmentes küldéssel együtt

3 korona 50 fillér.

Megrendelhető a „Köztelek” kiadóhivatalában, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

*) Az e rovat alatti közöltektől a szerkesztőség e felősséget nem vállal.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(Guttman és Wahl budapesti termény-bizományi czég jelentése.)

Budapest, 1900. október 6.

Az időjárás e hét nagyobb részében is abnormisan alakult, amennyiben az előrehaladott időköz képest a hőmérséklet túlmagas volt és teljes esőhiány uralkodott. A mezeti munkálatok ez által nagyon megvannak nehezítve, a korai őszi vetést pedig fergek és egerek pusztítják. A repcevetés felől is panaszok érkeztek. Kívánatos volna, ha mielőbb bőséges esőzés állana be.

E külföldi piacokon az irányzat tartott maradt, az impulzusok azonban, melyek a forgalmat megélték, ismét elfogytak. Amerikában is úgy látszik a kedélyek nyugodtabbak. A tulajdonosok, tekintettel a tartósan erős hozatalokra, engedékenyek és csak ez által voltak képesek a kivitel élenkébbé tenni. Az ár-variációk e mellett csak csekélyek. A látható buzakészlet a „Bradstreets” becslése szerint ismét 2.216.000 bush. gyarapodott. Angliában a vevők tartózkodóbbak lettek, míg a kínálat bővebb, az árak csak nehezen voltak fenntarthatók. A francia piacok bár változatlan árak mellett, buzában szintén csendesek voltak; liszt csökkent. A többi kontinentális piacokon a forgalom gyenge; spekulációs befolyások és a fogyasztás tartózkodása az árakra nyomást gyakorolt, habár a kínálat egyébként nem nevezhető bőnek. Németalföld, Belgium és Dánországon az eladási viszonyok nehezkesebbek és az árak mult heti jegyzéseinket alig tarthatták fenn.

Nálunk a kereslet kenyérmagvak iránt csak mérsékelt volt, az árak azonban tartottak maradtak. Takarmánycikkékből csupán tengeri gyöngyebb. Az októberi határidő felmondása e héten vette kezdetét és buzából összesen 835.000, rozsból 9000, zabból 14.000 mm. szállítást jelentettük be.

Az üzleti forgalomról e héten a következőket jelenthetjük:

Buza az egész hét folyamán csak mérsékelt érdeklődéssel találkozott. A malomok készletekkel úgy látszik bőven el vannak látva és így alig tanúsítottak vételkedvet. Az áruhírtokok így engedményekre is voltak kényszerítve és az árak néhány fillért vesztettek. Később azonban az aránylag csak gyenge kínálat és ama körülmény folytán, hogy egyes malomok jobb érdeklődést kezdtek tanúsítani, barátságosabb hangulat érvényesült, az irányzat szilárdabbra fordult és a hét végével ismét teljes multheti árakat jegeztük. Az összes forgalom 150.000 mm., a hetihozatal 234.000 mm. tesz ki.

Rozs aránylag csak gyöngén volt kínálva és a hét kezdetével csak mérsékelt érdeklődéssel találkozott, mi mellett az árak változatlanok maradtak. Később azonban a helyifogyasztás jobb keresletet tanúsított, elszállítási czélokra is jobb lett a forgalom és az emelkedett határidőjegyzések által támogatva az árak fokozatosan 30—35 fill. javultak. Minőség szerint középminőségű árú 13.60—14, prima rozstól 14.20 K. jegyzünk pr. cassa Budapest távolságában átvéve, míg helyben 14.50 K.-ig fizettek 3 óra. Nyíri származékban alig van kínálat és Debreczen-Nyiregyháza paritásában 12.80—12.90 K. jegyzünk.

Árpa (takarmány és hántolási czélokra) tartósan csak gyöngén van kínálva és a kereslet is mérsékelt; a hangulat azonban kellemes és az árak teljes multheti niveauun maradtak meg. Helyben minőség szerint 12-10 K.-ig jegyzünk. Állomásokon átvéve a forgalom szórványosan kisebb tételekre szorítkozik és középminőségű tiszavideki árúért 11.50—12.50, felvidéki árúért 14—14.50 K.-ig fizettek.

Zab elég bőven érkezett, a hangulat azonban jobb érdeklődés mellett kellemesen alakult és jó minőségű merkantil árú 10—20 fill. magasabb árakat ért el. Finom minőségű árú csak szórványosan került piacra, szín és tisztaság szerint 10.70—11.10, urasági tiszta zabot 11.30 K.-ig jegyzünk helyben.

Tengeri ó kszáruban csak szórványosan kerül eladásra és 13.20—30 K. jegyzünk helyben. Új tengeri különösen októberre bőven van kínálva — eme szállítási terminusra alig akad relettáns, későbbi hónapokra az érdeklődés jobb volna ugyan, azonban még mindig csak gyenge az üzlet és e mellett az árak is erősebben csökkentek. Novemberre budapesti paritásra 9, november-decemberre 9.10—15 K.-ig jegyzünk pr. cassa.

Olajmagvak: Káposztarepezében előforduló kisebb tételek helyben kb. 26—29 K. keltek el. A határidő-piaczon új 1901 augusztusra szóló szokvány árú a repcevetés felől beérkező panaszok folytán szilárd volt és 25.70 K.-ig kötöttek, ma pedig 25.80—27 K. zárul. Lenmag csendesebb és 29—30.50, gomborka 25 K. jegyez helyben. Kendermag helyben 21 K.-ig, vadrepce 13—13.50 K.-ig jegyez.

Hüvelyesek: Bors iránt az érdeklődés gyenge, a kereslet azonban szintén csak mérsékelt. Kisebb tételek változatlan mult heti árakon keltek el. Triörözött fehér törpebab Gyöngyös-Félegyháza 17—17.50, fehér gömbölyű bab Mohács, Baja, Zombor 16—, barnabab Kalocsa 14, Nagy-Károly 13.50 K. jegyez.

Napi jelentés a gabonafüzletről.
 1900. október 9.

Alacsonyabb külföldi jegyzések dacára a mai üzlet folytatólagos nagyobb fedezési vásárlások folytán roppant szilárdan indult, azonban az üzlet folyamán nagyobb bécsi eladások következtében ismét ellanyhult.

Készáruban az üzlet mérsékelt kínálat és korlátozott vételkedv mellett szilárd irányzatú volt; elkelt kb. 12.000 mm. buza tíz fillérig magasabb árakon.

Ugy roszban, mint árpában a forgalom csekély volt, változatlan hangulat mellett.

A központi vásárcsarnok árjegyzése nagyban (en gros) eladott élelmiczkkek áráiról.

A magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetségét üzleti jelentése. 1900. okt. 6.

Üzletmenetünk a hét második felében kedvezően bonyolítottott. Je. Kereslet és kínálat közt megvolt a helyes arány és miután a hűvös idő beálltával is jobb vásárlási kedv keletkezett, ezen viszonyok kihasználásával beküldöinknek jó árakat biztosíthattunk. Az egyes üzletágakra vonatkozólag a következőket jegyeztük fel: A húszüzlet főleg pesti vágású husnemekre szorítkozott, melyek is nagyobb mennyiségben, változatlan jó áron értékesítettek.

Vadból leginkább szárnyasok és nyulak érkeztek, mindkettő gyors elhelyezésre talált. Fogoly 2.80, fácán 6 korona paronkint. Nyul 2.60 K. dbja, őz 1.50—1.60 kor. egészben és kilogrammonként.

A tojásüzlet szilárd alakot öltött, különösen elsőrendű árú iránt — melyből kevés érkezett a piacra — mutatkozott folytonos érdeklődés. Ennek hatása alatt jobban fizették az erdélyi árú is. Elkelt prima alföldi 70—71 koronával, erdélyi 67—69 koronával. Apadt árú 58—59 koronával eredeti 1440 darabos ládánként.

Tejtermékben igen élénk volt az üzletmenet. Prima teavajban bécsi, drezdai és berlini számlákra történtek nagyobb eladások, de helyi vevőink is nagyobb tételeket vásároltak össze. Főzöveget helybeli süttő-mesterek vásároltak nagyobb mennyiségben. Turó iránt még kevés érdeklődés mutatkozik. Árúink: I. rendű teavaj 1.90—2.10, II. rendű 1.60—1.80, főzövej 1.40—1.50 korona. Turó 12—14 fillér kgonkint.

A baromfiüzlet igen élénk lefolyású volt. Különösen élő baromfiában kerültek nagyobb tételek eladásra. Élő csirke minőség szerint 1.30—1.80 kor. Tyúk 2.40—2.60 korona. Sovány lud 2.80—3.00, hizott lud 8—11 korona paronként.

A gyümölcsüzlet szinte élénk lefolyású volt. A hozatalok szőlőben igen nagy arányuk voltak, mindamellett a beállott jobb vásárlási kedvvel szemben az árak tartottak voltak, sőt kiváló csemege árú 8—10 fillérel emelkedett árában. Elkelt prima Chasselas 32—48, szagos 60—64, mézédés 28—32 fillér kgonkint. Közönséges almával a piac különösen Stájerországból, — melyből naponként 2—3 kocsi rakomány érkezik, — van árasztva, ennek következtében az árak nagyon nyomottak. Így édes nyári almáért 12—14, rétesbe valóért 15—24 korona volt elérhető 100 kgonkint. Finom fajalma még kevés érkezett; kis tételekért 30—40 fillér volt kgonkint elérhető. Közönséges körte 20 fillér, fejkörte 30—40 fillér kgonkint. Nagyon keresett volt a dió, melynek ára 3 nap alatt 10 koronával emelkedett 100 kgonként. Így közepárúért, melyért a hét első felében 36 koronát — ma 46 koronát értünk el 100 kgonként. További áremelkedések várhatók ezen czikkben, miért sürgős felkötés beküldöinknek nagyon ajánlhatjuk. Finom akácmezt 80—100 kor. 100 kgonként.

I. rózsaburgonya 2.80—3.00, II. rendű apró 2.—2.20 koronával kelt el 100 kgonként, teljes kocsi-rakományokban. Kiliburgonya iránt még nem mutatkozik érdeklődés, ára 6—9 korona közt váltakozik 100 kgonként.

Hivatalos árjegyzés

Budapest székesfőváros vásárcsarnokaiban eladott élelmiczkkekről. Budapest, 1900. okt. 8 ról.

Hus és hústermékek. Marhahús I. q. hátulja I. rendű 108—112, II. r. 100—108, III. r. 96—100, eleje I. r. 92—100, II. r. 84—92, III. r. 80—84, borjúhús I. q. hátulja I. r. 136—146, II. r. 128—136, eleje I. r. 116—128, II. r. 110—116, bányai darab hátulja —, eleje —, birkahús I. q. hátulja I. r. 76—88, II. r. 72—76, eleje I. r. 64—68, II. r. 56—64, sertéshús I. q. szalonnával budapesti —, vidéki 76—96, szalonna nélkül budapesti —, vidéki 72—90, sertéshús pörköltnek való —, kocsonyának való —, füstölt budapesti I. r. —, vidéki II. r. I. q. 130—136, malacz élő, szopós I. r. 1 drb 5.00—7.00, tisztított I. r. I. q. 1.30—1.40, sonka I. q. nyers, belf. hentesárú 0.90—1.20, füstölt belf. csonttal 1.60—1.80, csont nélkül 0.—0.—, sonka füstölt prágai, csonttal 2.08—2.20, csont nélkül 0.—0.—, kolbász I. q. nyers

1.00-1.20, füstölt l. r. 1.40-1.60, szalonna 1 q. ...

Baromfi. a) Élő: (1 pár) csirke rántani való 1.10-1.40, tyuk belföldi l. r. 2.40-2.60, kappan hizott l. r. 0.00-0.00, sovány 2.40-2.80, ruca hizott l. r. 4-4.60, sovány belföldi 2-2.40, liba fiatal ujdonság ...

Hal. Élő: (1 kg.) harcsa 1.30-2., csuka 0.00-0.00, ponty dunai nagy 1.40-2., márna 0.80-1.20, süllő balatoni ...

Tej és tejtermékek. Tej teljes 1 liter 0.18-0.20, lefölözött 0.12-0.12, tejfel 0.56-0.60, teavaj 1 kg. 1.60-2., fűz darabos 0-0., szedett ...

Liszt és kenyérmékek. Kenyerliszt 1 q. kenyér monori, fehér hosszú 1 kg. 0.27-0.27, barna 0.22-0.22, rozs 0.23-0.23 korona.

Száraz főzelék. Lenese belföldi 1 q. 0.00-0.00, külföldi 34.00-56.00, borsó hazai héjas 20.00-24.00, koptatót 26.00-30.00, külföldi héjas 20.00-22.00, bab fehér apró 12.00-18.00, nagy 14.00-20.00, szines 12.00-20.00 korona.

Tojás. Friss teatojás 100 drb 5-5.30, alföldi (1440 drb) 68-69., erdélyi (1440 drb) 66-67., szerb (1440 drb) ...

Zöldség. Sárgarépa 100 köt. 0.00-0.00, l. r. 1 q. 00.00-50.00, petrezselyem ujd. 100 köt. 0.00-0.00, l. r. 1 q. 00.00-60.00, zeller l. r. 100 drb 1.40-2.20, karalábé l. r. 100 drb 1.40-2., vörshagyma ujd. belföldi 100 köt. ...

Gyümölcs. Alma, nyári édes 1 q. 10-20., rétesbe való 12.00-24.00, vajkörte nagy l. r. 1 q. 18-40., közönséges kevert körte l. r. 12.00-14.00, szilva magvaváló nagy l. r. 1 q. 20-22., nem magvaváló vörös l. r. ...

Fűszer, ital. Paprika l. r. 1 q. 160.00-200.00, II. r. 1 q. 140.00-160.00, mák l. r. 46.00-56.00, méz csurgatott 1 q. 72.00-100.00, lépes 1 q. ...

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca. 1900. október 9-én. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekből 166 szekér réti széna, 97 szekér muhar, 25 szekér zsupszalma,

6 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 12 szekér egyéb takarmány (luczerna, sarju és zabosbüköny stb.) 12 zsák szecska.

A forgalom lanyha. Árak fillérekben, q-ként, a következők: réti széna 360-560, muhar 440-520, zsupszalma 200-240, alomszalma 200-240, egyéb takarmány ...

Állatvásárok.

Budapesti szarvmarhavásár. 1900. okt. hó 5-én. A székesfővárosi községőhíd és marhavásár igazgatóság jelentése.

Felhajtott: belföldi 391 db, eladatott 391 db, galicizai drb, eladatott drb, tirolai drb, eladatott drb, növendék élő borju 71 db, eladatott 71 drb, élő bárány 30 db, eladatott 30 drb; belföldi drb, eladatott drb, galicizai drb, eladatott drb, tirolai drb, eladatott drb, bécsi öltött 33 drb, eladatott 33 drb, növendék borju drb, eladatott drb, öltött bárány drb, eladatott drb, élő kecske drb, eladatott drb.

Borjuvásár hangulata élénk volt.

Árak a következők: Élő borjuk: belföldi — koronáig, kivételesen — koronáig drbonkint, 60-96- koronáig, kivételesen 104- koronáig sulyra, galicizai —, kiv. — koronáig drbonkint, — kor.-ig, kiv. — koronáig sulyra, tirolai — koronáig kiv. — koronáig drbonkint, — koronáig kiv. — koronáig sulyra, növendék borju —, koronáig, kiv. — koronáig drbkint, 32-52 koronáig, kiv. — koronáig sulyra. Öltött borju: belföldi — koronáig, kiv. — koronáig sulyra, galicizai — koronáig, kiv. — koronáig sulyra, tirolai — koronáig, kiv. — koronáig drbonkint, bécsi 100-110 koronáig, kiv. 120 koronáig sulyra, növendék — koronáig, kiv. — koronáig drbonkint, élő bárány 20-23- koronáig páronkint, öltött bárány — koronáig párja.

Budapesti juhvásár. (A 1900. október hó 8-án. székesfővárosi községőhíd és marhavásár igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott: Belföldi hizalt tűrű 2880 darab, eladatott 2880 drb, feljavított juhok 393 drb, eladatott 293 drb, kisorolt kosok drb, eladatott drb, kiverő juh 101 drb, eladatott 101 drb, bárány drb, eladatott drb, kecske 4 db, eladatott 4 db, boszniai —, eladatott drb, szerbiai 116, eladatott 116 db, angol keresztelés —, eladatott drb, romániai — durvaszörű — db.

Birkavásár hangulata lanyha volt.

Árak a következők: Belföldi hizalt tűrű 42-46. — K. páronkint, 40-44 (48) K.-ig 100 kiló élősúly szerint, feljavított juhok 40-32- K. páronkint, 36-38 K.-ig 100 kiló élősúly szerint, kisorolt kosok — K.-ig páronkint, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint, kiverő juhok 14-20 K.-ig páronkint, — K.-ig 100 kl. élős. sz., bárány — K., kecske — K. páronkint, durvaszörű 24-28- K. páronkint, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint, szerbiai 17-24 K. páronkint, — K.-ig élősúly szerint, angol keresztelés — K. páronkint, romániai — K. páronkint, ractakjuhok — K. páronkint, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint.

Bécsi vágómarhavásár. 1900. okt. hó 8-án. (Vass Jenő tudósítása a „Köztelek” részére.)

Összes felhajtás 5184 db. Ebből magyar 3697 db, galicizai 451 darab, bukovinai 13, német 1023 db, hizott 2856 db, legelő 731 db, fiatal 1597 db, ökor 3606 db, bika 661 db, tehén 560 db, bivaly 219 db.

Árak: prima magyar 74-80- (—), szekunda 66-73, tertia 58-65. Galicizai prima 74-80- (84-), szekunda 68-73, tertia 60-67. Német prima 80-85- (86-), szekunda 72-79, tertia 64-71. Legelőmarha: szerb és magyar 50-60-, rosszabb minőségű 50-60-. Bika és tehén 48-66 (70-) és bivaly 40-50-. Az összes eladások, élősúlyban, kilogrammonként, fogy. adó nélkül értendők.

Bécsi sertésvásár. 1900. okt. 9-én. (Schleifelder és társai bizományi cég távirati jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtás: 4364 lengyel, 6978 magyar, összesen 11342 drb.

A vásár lanyha volt. Árak különként élősúlyban fogyasztási adó nélkül: prima 87-89 fillér, kivételesen — fillér, közepes 72-85 fillér, könnyű — fillér, süldő 64-84 fillér.

Bécsi szarvmarhavásár. 1900. okt. 4-én. Felhozott: 3683 borju, 2792 élő sertés, 1428 kizsigerelt sertés, 691 kizsigerelt juh, 52 bárány.

Borjuvásár nagyobb felhajtás folytán lanyha, árak 2-4 fillérrel estek. Sertésvásár változatlan. Kizsigerelt juhok olcsóbban keltek.

Árak kilogrammonként: kizsigerelt borju 80-100, prima 104-112, primissima 114-120 (—), élő borju 68-84, prima 88-92 (—), primissima 96-100 (—), fiatal sertés 60-84, kizsigerelt sertés, nehéz 90-96, hízó sertés, süldő 88-104 (—), kizsigerelt juh 50-80 pr. kiló fillérekben, bárány páronként 10-24 (—) korona.

Bécsi juhvásár. 1900. szept. hó 20-án. Felhajtás 5192 db juh.

A nagy felhajtás folytán az üzlet igen lanyha volt és az árak ismét estek.

Árak: juh 40-45 kiv. — per kiló fillérekben, ractka 32-38- korona páronként.

Szerkesztői üzenetek.

H. B. urnak Erdő-Kürt. Vállalkozói honvéd-lovak dolgában katonai szabályok az irányadók. Ettől eltekintve, a századparancsnok nem kényszerítette őnt a lovak visszaadására csak ahhoz ragaszkodott, amirehöz joga volt, hogy t. i. vagy mind a három lovat adja vissza, vagy mind a három lovat tartsa meg. A vállalkozónak jogában áll a hadgyakorlatra beállítás alkalmával a lóról lemondani és senki sem kényszerítheti őt arra, hogy azt tovább is tartsa, de ha több lovat vett tartásba, azok közt szabadon nem válogathat. Ha ilyen ügyekből kifolyólag valaki azt hiszi, hogy rajta sérelem esett, orvoslást a felsőbb katonai hatóságnál, esetleg a bíróságnál is kereshet.

H. B. urnak Erdő-Kürt. A gépészkövacs az 1876. évi XIII. t.-cz. 3. §-ának b) pontja értelmében nem levén cselednek tekinthető, reá a karhatalommal való elővezetést alkalmazni nem lehet. Ha a szerződés ellenére helyét elfoglalni vonakodik, az ebből netán származó kárért a bíróság előtt lehet felelősségre vonni.

J. S. urnak Bar. A megadott méretek alapján a kád úrtartalma a következő: 26-90 hl. 48-33 akó.

Ehhez még az a megjegyezni valóm van, hogy a kád magassági méretét a fenéklap középpontjától a felső lap középpéire bocsajtott mérőleges adja s nem pedig a kád oldalának a hossza. Olyan könyv, melyet a kérdéstevő keres, nincsen. K. V.

G. A. Heves. Névtelen leveleket figyelembe nem veszünk.

Mezőgazdák figyelmébe! Elismert kitünő hazai gyártmány! 1600 gőzcséplőkészlet üzemben! CÍM: ELSŐ MAGYAR gazdasági gépgyár RÉSZVÉNYTÁRSULAT BUDAPESTEN, KÜLSŐ VÁCZI-UT 7. SZÁM. Gőzcséplőkészletek 2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10, 12 lóerejűek. Magánjárók (uti mozdonyok.) Kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ. Arjegyzék kívánatra díjmentesen küldetik.

Haszonbérleti hirdetemény.

Sopron szab. kir. város tulajdonát képező a várostól félórányi távolságra eső ugynevezett

„Uebermas“ puszta

1901. szeptember hó 29-től fogva egymásra következő 15 évre nyilvános árverésen

haszonbérbe adatik.

A földbirtok körülbelül 486 k. hold, szántó-föld, rét és legelőből áll és gazdasági épületekkel van felszerelve.

A nyilvános árverés és ajánlati tárgyalás

f. évi november hó 14-én d. e. 10 órakor

a városház tanácstermében fog megtartatni.

Bánatpénz gyanánt 1400 koronányi összeg leteendő.

Ajánlatok írásbelileg és szóbelileg tehetők. Írásbeli ajánlatok 1 koronás bélyeggel a fenti bánatpénzzel ellátva kellő jelzésű és pecséttel zárt borítékban az árverés napján d. e. 9 óráig a polgármesteri hivatalhoz beküldendők.

A részletes feltételek a városi gazdasági hivatalnál (városház I. em. 16. sz.) betekintheők.

Sopron, 1900. szeptember hó 30-án.

1815

A városi tanács.

Elsőrendű**vető-, nyeles- és fürtös-makkot,**

kedvelt Száva-vidéki terményt szállít gondosan válogatott minőségben 85-90 százalékgig jótállással a csiraképeségért. 1404

Weisz Ferencz Sziszek, Horvátország.

Tiszta fajú**7-8 hetes malaczkok**

a nagy yorkshire fajtából, páronkint 30 koronával (csomagolás nélkül) ludányi állomástól, eladók.

Szíves megkeresések a

Bárá Stummer Sándor-féle

jószág-igazgatósághoz Nagy-Bodok,

u. p. Nyitra-Ludány, intézendők. 1582

Magy. kir. államvasutak. Igazgatóság.

Hirdetemény.

(Tanuló-bérletjegyek életbeléptetése Szatmár-Zsadány Állomásról Szatmár-Németi állomásra.)

A magyar kir. államvasutak igazgatósága közhírré teszi, hogy f. évi október hó 1. napjától kezdve Szatmár-Zsadány állomásról Szatmár-Németi állomásra egy és három hónapig érvényes tanuló-bérletjegyek fognak kiadattatni, melyek a Szatmár-Zsadány állomáson díjtalanul kapható tanuló-igazolványok alapján váltandók.

Budapest, 1900. szeptember hó 18.

A m. kir. államvasutak igazgatósága. Utánnymás nem díjazt.

Kitünő minőségű**tölgy-makk-ot**

nemkülönböztetve mindenféle erdőszeti magot ajánl a

Magy. magpergető-gyár

Faragó Béla Zala-Egerszegen; minden kiállításon kitüntetéssel, legutóbb

Párisban ezüst éremmel.

1142

A magyar kir. államvasutak. Igazgatóság. 143980. sz. A/I.

Hirdetemény.

A félúru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok érvényesítése az 1901. évre.

A folyó évre szóló félúru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványok abból a célból, hogy az 1901. évre idejekorán érvényesíthetők legyenek, a magy. kir. államvasutak igazgatóságához már f. évi október hó 1-től kezdve beküldhetők: azon jogosultak pedig, kik a f. évi évi igazolvány birtokában nincsenek, de ilyet a maguk részére az 1901. évre váltani kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fenti időponttól kezdve kérelmezhetik.

Nehogy tehát az igazolványok érvényesítése és illetve az új kiállítására a f. év utolsó hónapjára maradjon, a munkatorlódásnak és az ebből származható késedelmeknek elejét veendő figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy saját érdekében cselekedzenek, ha az érvényesítés kieszközölése, illetve az új igazolványok megszerzése iránt igazolványaik, illetve fényképek és kezelési illeték fejében személyenként 1 korona készpénznek a m. kir. államvasutaknak főpénztárába való beküldése mellett az előirt módon hivatali felsőbbfokúhoz, illetve a jogosult nyugdíjasok bélyegtelen folyamodványával közvetlen az alóírott igazgatóság-hoz (Budapest, VI. Andrassy-ut 73-75. sz. már most folyamodnak).

A nyugdíjasok a lakhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által nyugdíjas minőségüket és azt, hogy díjazott tisztséget, vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek, folyamodványaikon igazolni tartoznak.

Az illetékes hivatali főnökségeket felkérjük, hogy az érvényesítését és az új igazolványok kiállítását kérelmezők igazolványait, illetve fényképeit, a kezelési illetékekkel és a folyamodókról 2 példányban szerkesztendő névjegyzékkel együtt, az amugy is nagyszámu teendők lehető megosztása szempontjából, alóírott igazgatóságához minél előbb beküldeni sziveskedjenek.

Együttal közöljük, hogy az igazolványok határozmányainak 17. pontjában foglalatokhoz képest azon idő alatt míg az érvényesítés végett beküldött igazolványok nálunk kezeltetnek, azok birtokosai részére, előre nem látott utazásokra bélyegtelen folyamodvány alapján, melyben az, hogy az illető folyamodónak igazolványa érvényesítés végett be nem küldve, a hivatali főnök által igazolandó, a folyamodványban megjelölendő utvonatra félúru menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok fognak úgy az alóírott igazgatóság mint üzletvezetőségeink által is kiadattatni, megjegyezvén, hogy azok részére, kik a fent közölt esetben egyszeri utra szóló igazolvány kiállítását kérelmezni elmulasztanak, a rendes menetdíj megfizetése esetén, menetdíj vissztérítések semmi körülmények között sem fognak engedélyeztetni.

Végül figyelmeztetjük mindazokat, kik arcképes évi igazolvány váltására kötelezve nincsenek, továbbá az arcképes igazolvány birtokosait is, hogy a saját részükre, illetve családtagjaik részére szükséges félúru menetjeggyel egyszeri utra szóló igazolványok kiállítására iránt mindenkor idejében, de legalább is 14 nappal tervbe vett utazásuk előtt folyamodjanak, mert a későnként igazolványoknak soron kívüli kiállítására az év e szakában beálló munkatorlódás következtében legyőzhetetlen nehézségbe ütköznek.

Budapest, 1900. évi szeptember hó 21-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utánnymás nem díjazatik.)

AZ**ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET**

felügyelete alatt álló

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

kiadásában a következő

gazdasági könyvek jelentek meg:

	füzve	kötve
	kor. fill.	kor. fill.
Cselkó és Kossutány <i>Takarmányozástan</i> ...	4.80	6.—
Cserháti Sándor <i>Talajismeret</i> ...	3.20	—
Hilgard-Treitz <i>Szikes talajok</i> ...	1.60	2.—
Domokos K. <i>Gazdasági építészeti I-ső rész</i>	4.80	—
Száhlender Gyula <i>Gazdasági építészeti II-ik rész</i> ...	5.20	6.—
Szűts Mihály <i>Mezőgazdasági becsléstan</i> ...	5.20	6.—
Cserháti Sándor <i>Okszerű talajmivelés</i> ...	5.20	6.—
Acsádi Jenő <i>Mezőgazdasági Ut-, Vasut- és Hidépitészeti</i> ...	5.20	6.—
Molnár István <i>Gazdasági gyümölcsstermelés</i> ...	4.—	4.80
Beiwinkler Vilmos <i>Fajbaromfi-tenyésztés</i> ...	10.—	12.—
Rázso Imre <i>Cukorrépa-magtenyésztés</i> ...	2.—	—
Dr. Baross János <i>Idegenek birtokbeszerzése</i> ...	6.—	—

Megrendelések az

Orsz. Magy. Gazdasági Egyesület pénztári hivatalához Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám (Köztelek) intézendők.

A műveket bérmentre küldjük; s minden megrendelés után 25% engedményt adunk.

77567—900. sz. II-ra.

Hirdetmény.

A kiséri m. kir. áll. méneshirtoknak 1900—1901. évi

3500 q. *tengeri*
400 q. *malátacsira*
800 q. *szárazmoslák*
500 q. *olajpogácsa*
3000 q. *goromba busa korpa és*
1200 q. *takarmányárpából álló erőtakarmány*

szükségletének biztosítására folyó évi október hó 23-án a méneshirtok igazgatóságának zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Pályázók egy koronás bélyeggel és 5% bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat legkésőbb

október hó 23-án délelőtt 10 óráig

a méneshirtok igazgatóságánál Kiséren nyujtsák be.

A részletes feltételek a gazdasági főigazgatónál (Budapest, földmívelésügyi miniszterium II. emelet 80. sz. ajtó) és a méneshirtok igazgatóságánál megtekinthetők.

Budapest, 1900. évi szeptember hó 23-án.

1009

M. kir. földmívelésügyi iminiszter.

Legelsőbbrendű

birtokbérlet!!

850 hold, elismert legelsőbb rendű szántóföldekkel és 50 hold rét, buza, repce, sörárpa és cukorrépanak alkalmas, igen szép fekvésű, 10 perc a vasutól és nagyobb várostól, **katasztrális holdja a 12 forint és az adó.**

Csak komoly reflektánsnak közelebbit

Österreicher Bernát-nál

Nagy-Kanizsán. 1541

Minden fajta erdei csemetéket

erdők és sövények alakításához, szép és olcsó: **fenyő, erdei fenyő, fekete fenyő, szomorú fenyő, Douglas fenyő, vörös fenyő**, vörös és fehér **égerfa, akácfa, fehér juhar, berkenye és bodzafa csemetéket** ajánl.

Gutsverwaltung BOROWNA

posta: **BOCHNIA**, Galiczia.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Magyar kir. államvasutak Pályázati hirdetmény.

Az alulírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére a jövő 1901. évben, illetőleg 1902. év végéig rezelekek és korongtisztító kefékből felmerülő szükségletének szállítást biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező egyes keféket előtűntető jegyzék, mely egyszerűen mind ajánlati mintául szolgál, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módok, valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (A. III.) szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut73. sz. II. emelet 47. ajtósz.) ingyen kaphatók.

A szabályszerűen kiállított egy koronás magy. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve, legkésőbb f. é. október hó 31-ki déli 12 óráig a m. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda küldendők és a boríték ezzel a külső címmel látandó el:

„Ajánlat kefék szállítására 125723/900. sz.-hoz.”
Budapest, 1900. szept. hó 17-én.

Az igazgatóság.

„KÖZTELEK“

kiadóhivatalában

Budapest, Köztelek

a következő **gazdasági szakmunkák** kaphatók:

Egyszerű gazdasági számvitel. Irta: Suschka Richárd. Az Orsz. Magyar Gazd. Egyes. által 2000 korona pályadíjjal koronázott pályamű. Bolti ára csinos vászonkötésben **6** korona. A «Köztelek» előfizetőinek és az O. M. G. E. tagoknak portomentesen megküldve **1** korona **60** fillér.

A Baromfi hizlalása és a hizott baromfi értékesítése. Irta: Hreblay Emil állattenyésztési felügyelő. Ára portomentes küldéssel **1** korona **70** fillér.

Gazdasági Számviteli Naptár. Szerkeszti Szilassy Zoltán, az O. M. G. E. szerkesztő-titkára. Megjelenik minden évben. Bolti ára **1** korona **50** fillér, portomentes küldéssel **1** korona **90** fillér.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894-ik évi XII-ik törvényekről, a végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarzatokkal ellátva, egy füzetben bérmentes küldéssel **2** korona **20** fillér.

A sertés javítása és hizlalása. Gazdák és hizlalók használatára. Irta: K. Ruffly Pál uradalmi főtiszt. Ára portomentes küldéssel **2** korona **20** fillér.

A mesterséges borok készítésének, forgalomba hozatalának tilalmáról szóló **törvény.** Magyarazó jegyzetekkel ellátva: dr. Lónyai Ferencz. Ára **1** korona **60** fillér.

Lapunk bekötési táblája

1 frt 36 krért (portomentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

Gulyaárverés.

Nagyméltóságú **Örgróf Pallavicini Sándor ur mind-szent-algyői uradalma**

magyar-alföldi gulyatenyészetéből

31 drb 3 éves számfölötti hasas üsző
22 „ 7—12 éves számfölötti hasas tehén
3 „ 5 éves számfölötti tenyészbika
8 „ 3 „ „ tenyészbika

október hó 18-án a. e. 9 órakor

kezdődő árverésen az uradalom **Pa-Szeri** gazdaságában (Kis-telek vasúti állomástól $\frac{3}{4}$ óra kocsin) eladatni fog.

Megkeresésre Kis-telek vasúti állomáshoz kocsit küldetik. (A vasút indul Szegedről reggel 4⁵⁰ és Kistelekre érkezik 5⁵⁰.)

Ez alkalommal árverésre bocsájtatik még 4 drb idei, 3 drb 1 éves, 2 drb 3 éves csikó és 1 drb 7 éves hasas kanca Northstar, Furioso és a lipiczai Neapolitano apától.

Csongrád-Sándorfalva, 1900. szeptember hó.

Uradalmi főintézéség.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elvállalni; épügy

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alanti címemhez forduljanak.

gőszántási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

KAINIT

nagyban és kicsinyben.

Megrendelhető az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál (Budapest Köztelek).

Árak:

nagyban waggon-rakományként ab Leopoldshall-Stassfurt, ömlesztett állapotban 106 frt, zsákban szállítva 130 frt. A vasúti szállítási költség a különböző távolságu rendeltetési állomások szerint 130-140 frt között váltakozik.

Kicsinyben mm.-ként zsákkal együtt budapesti raktárunkból egyesületi tagok részére 2 frt 80 kr., nem tagoknak 3 frt.

A megrendeléssel egyidejűleg a kainit árát egyesületünk pénztárához beküldeni kérjük, a szállítási költségek a küldemény átvételénél fizetendők.

50% terméstartalom

érhető el, ha a talaj 99%-os darabos égetett maró **mészszel** vagy 72%-os szénsavas égetett **mészporral** trágyáztatik. A legnagyobb uradalmaknál kitűnően kipróbált trágyázási módszer. I. rendű referenciák! Fenti cikkekkel valamint **mindenkor friss, szép fehér építkezési meszet** bármely vasútállomásra bérmentve legelősebben szállít

ELSŐ BAKONY-SZENTGALI MÉSZTELEPEK
KLEIN MÁRKUS FIAI Szentgál (Veszprémmegye.)

Önműködő VIZ RESERVOIR

ellátási berendezéseket magasan fekvő víz-szegény községek, gazdaságok stb. részére

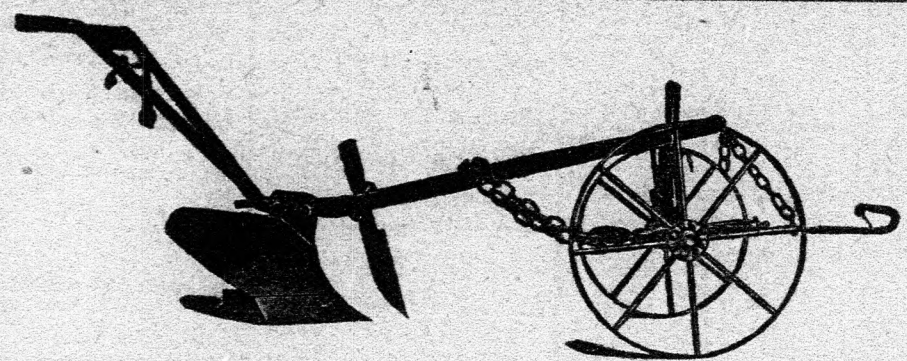
Épít **KUNZ A.** Mährisch Weiskirchen

szívó cső Uj szab. szívó **Kosok**

Prospektusok ingyen.

Önműködő vízellátási berendezések, praktikus, egyedül létező szerkezettel, kiváló technikai kivitelben megakasztás nélkül szállítanak vizet bármely magasságra és bármely távolságra, kiszolgálási és fenntartási költségek nélkül.

Egyedüli kizárólag sorhabetőgépekkel foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.

Egy és több vasu egytetemes **aczélekólm és talajmivelő eszközeim**

olcsó ár, elsőrendű minőség és czélszerű szerkezetüknel fogva országszerte legjobb hírnévnek és kelendőségnek örvendenek.

Eperjes, 1898. október
—3. legelső díj
állami arany érem.

Arjegyzekekkel és árajánlattel szívesen szolgálom.
Bächer Rudolf

cs. és kir. kizárólagos ekegyára
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

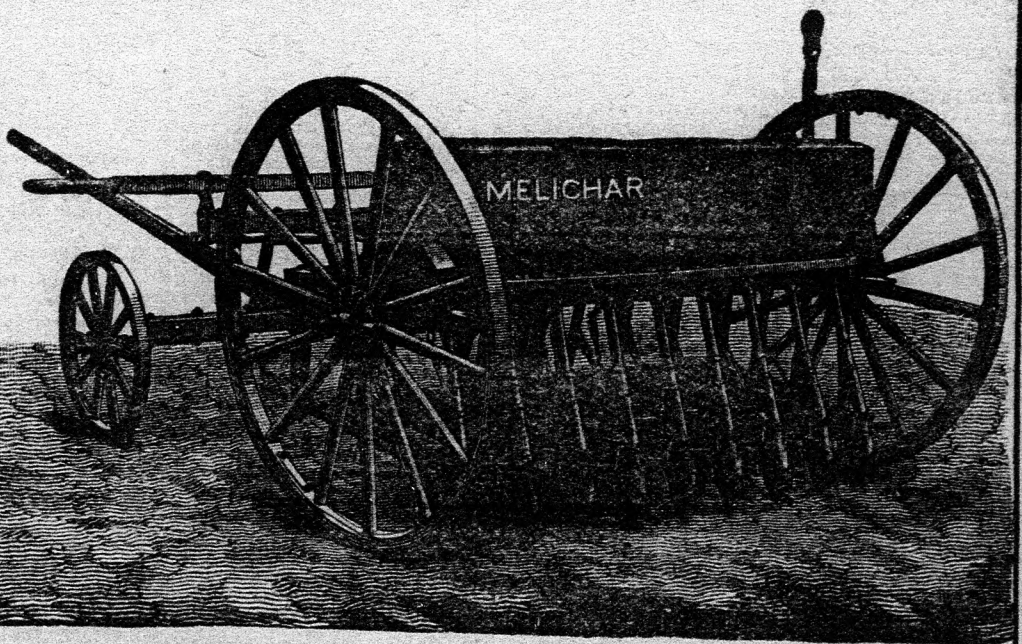
„Unicum-Drill“

egytetemes **szorbavetőgép** sokoldalú használhatóságánál, czélszerű szerkezeténél fogva egész Európában

a legjobb hírnévnek és a legnagyobb kelendőségnek örvend, ezeknél fogva az összes eddigi vetőgépek között az

első helyet foglalja el.

Arjegyzekek és bővebb felvilágosítással készséggel szolgál:

Melichar Ferencz

cs. és kir. szab. kizárólagos vetőgépgyára
Budapest,
VI. ker., Nagymező-utca 68.

„Patria” irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása, Budapest (Köztelek)